

Csendben Isten előtt.

Egy lelkipásztor önvallomásai.

(Csel. 20, 17—36.)

3. Könnyhullatás és kísértetek közt.

„Szolgálván az Úrnak teljes alázatossággal és sok könnyhullatás és kísértetek közt, melyek én rajtam a zsidóknak utánam való leleselkedése miatt estek.“

Megvallja könnyeit és próbatételét.

Tehát ismerte Pál a sírást is. Nemcsak azt a keseredett hangulatot és állapotot, amikor már majdnem eltörik a cserép, az embernek legjobb kedve volna sírni. Ő ismerte a sós könnyeket, amint végig gördülnek az ember orcáján, egyik a másik után, záporra zápor. „Sok könnyhullatás közt“ végezte szolgálatát.

S mitől voltak sósak ezek a könnyek? Mitől ömlöttek oly bőségesen? Csupa „szent“ könny volt talán? Azoknak a sorsát sírta el velük, akik visszautasították az evangéliumot s bántalmazták az Úrnak követét? Bizonytalán ez is ott rázkódik zokogásában. De úgy vélem, egyéb ok is folytatja könnyeit. A saját kudarca! Az úzöttség tudata, a cselszövések, az utána való gonosz szándékú leleselkedések próbatételei. Ne gondoljuk, hogy ő nem volt ember s hogy ő mindig világosan különböztetni tudott: ez az evangélium ellen való támadás, nem pedig ellenem való. Mint ahogy Illés sem látott világosabban a fenyőfa alatt a pusztában, s Jeremiás sem, amikor megátkozta születése napját. Sőt még Krisztus Urunk is nem Tirus földjére ment el, miután az övéi nem fogadták be őt, s bezárkózzván ott egy házba, embert se kívánt látni!?

Az ugyan nem nagy dicsőségünk, ha nincs már könnyünk. Szolgálatunk és életünk egyaránt gyakorta megérdemli a könnyhullatást. Kell ez nekünk. S nem is engedi el nekünk sem az Úr. Hogyan nevelhetne másként bennünket „teljes alázatosságra“? Az alázatosság nem kegyes, olajkenettől csillogó erény. Az alázatosság — alacsonyság, igazán leverettetés, valósággal lenyomatás. Ehhez pedig kell a könny, a szenvedés, a sikerelenség, a menekülés, a bizonytalanság, a próbatétel.

Különben el sem jutunk a „szolgálatig“. Valamiféle ürügyön, valami mesteri bűvészzel mindig újra uralkodásra és parancsolásra váltjuk fel, jóllehet továbbra is szolgálat néven nevezzük. Valamilyen formában, valamiféle titkos messze cél reményességében mégiscsak magunknak szolgálunk s nem az Úrnak.

Az Úrnak szolgálni nem is lehet másként, csak teljes alázatossággal, sok könnyhullatás és kísértetek közt.

Áldja meg az Isten minden könnyünket és próbára tételünket!

Scholz László.

A dolgozó szobában.

A háború előtti és a jelenlegi teológiai munka főirányai.

(Folytatás.)

Ezeket a szempontokat fejté azután tovább a „Das Heilige“ c. művében. Az irracionális isteni valóságot, amely valami „egészen más“ (das ganz Andere) mint a mi emberi létformáink, Otto ebben a könyvében a numinosum, a mysterium tremendum és fascinosum fogalmaival próbálta körülírni. Mikor az ember az istenséggel találkozik, elfogja teremtettségének tudata, és ennek különféle kifejeződéseit a divináció formáiban Otto mély-séges beleérzéssel tudta megszólaltatni. Hogy a vallás elszakíthatatlanul oda van kapcsolva a tárgyához, az istenséghez, s hogy az istenség támasztja az emberben a vallásos élet gazdag világát, a kegyesség különféle formáit, mindez átütő erővel ragadja meg a „Das Heilige“ olvasóit. Otto minden eleven istenhitnek elemi adottságait állította a teológusok szeme elé. Szempontjai ugyan még nem vezettek el a teológia szentélyébe, hiszen az ú. n. „egyetemes kinyilatkoztatás“ és a „természeti vallás“ gondolatkörében mozogtak, azonban mégis jelentős mértékben hozzájárultak a kultúrprotestantizmus eszmevilágából való felszabaduláshoz. Hozzá kell tenni ehhez azt is, hogy Otto utóbb a liturgikus mozgalmakban is jelentős kezdeményező szerepet vállalt, valamint, hogy nemcsak az általános vallástörténet (különösen a misztika és az indiai vallások) felderítésén fáradozott, hanem egyúttal a vallástörténeti tájékozódású bibliai teológiai kutatásban is jelentős munkát fejtett ki. Mindezzel belekapcsolódott a megújuló teológiai munkába, annak sok indítást is adott, a nélkül azonban, hogy végeredményben ő adta volna a döntő szempontokat.

3. A második nagyon fontos tényező a teológiai eszmélés terén *Luther megelevenedése* lett, az, amit nem egészen helytálló szóval „Luther-renaisszánsz“-nak mondanak. Tévedés volna ugyan azt gondolni, mintha a múlt század teológiai gondolkodásában Luthernek semmi vagy csak csekély hatása lett volna. Sőt ellenkezőleg, az 1883-i Luther-jubileumtól fogva, különösen *Luther műveinek nagy kritikai kiadása* (az ú. n. weimari kiadás) révén hatása egyre elevenebben érezhető a teológiai kutatásban. Ritschl is a maga módján, de azután különösen az egyházas irányzatú teológia, az „erlangeniek“ állandóan igyekeztek Luther-tanulmányaikat a teológiai gondolkodásban érvényesíteni és hasznosítani. Különösen nagyjelentőségűvé vált, hogy *Ficker János*, straszburgi, utóbb hallei professzor felfedezte Luther előadásait a Római levélről, melyeket 1515—16-ban tartott. A kézirat a reformáció kora óta lappangott, s *Ficker* kiadásában 1908-ban jelent meg először nyomtatásban. Ez a híressé vált

Római levél-magyarázat rendkívül elevenen tükrözi Luther gondolatvilágát a reformáció küzdelmét közvetlenül megelőző időből, s a középkori teológiai szempontok közül hatalmas erővel feltörő reformátori átélést. Éppen ezért vált ez a könyv a modern Luther-kutatás számára döntő jelentőségűvé.

Közben ennek a századnak az elején *Stange Károly* göttingeni és *Holl Károly* (1866—1926) berlini egyetemi professzorok új nyomatékka utaltak Lutherra, az utóbbi különösen az által is, hogy a megigazulás-tannak a modern ember számára való mondanivalóját tárta fel. Luther hatása egyre nagyobb erővel jelentkezett, részben már az 1917-i centennárium alkalmával, különösen pedig, mikor *Holl Luther tanulmányait* összegyűjtve 1921-ben megjelentette. E Luther-könyv Otto említett műve és Barth Római levele mellett a teológiai új eszmélésnek a legfontosabb útjelzője lett, mivel a modern szubjektivizmussal, a kultúrprotestantizmus személyiségvallásával és a keresztyén hit tartalmainak a ritschlianizmus módjára etikai síkba áttolásával és elvizenyősítésével szemben feltárta Lutheron keresztül a keresztyén hit hatalmas objektivitásait. Holl maga sem mentes ugyan minden ritschlianizmustól, ennek ellenére Luther-tanulmányai olyan eleven erővel mutatnak rá a reformátor keresztyénségének feltétlenül teocentrikus középpontjára, a keresztyén hit eleven valóságára, a hitnek és a belső megújulásnak (az újszövetségi értelemben vett — nem pietisztikus módon értelmezett — „újjászületés“-nek) az elválaszthatatlan kapcsolataira, s mindebben Luther hitének evangéliumi, újszövetségi jellegére, hogy ez mélységes hatást gyakorolt nemcsak a reformáció történetének a kutatására, hanem a teológiai új tájékozódásra is. Holl könyvében szólal meg először a Római levél-előadások átütő erejű hatása. A hit által való megigazulás tana ismét a középpontba kerül, mint a reformáció hitének szívverése, a reformáció hite élesen elválasztódik a katolikus vallástól, a biblikus módon megalapozott reformátori erkölcsiségre új világosság esik, s nagy nyomatékka szólal meg az, amit Luther az egyházzal vallott. Egyebek közt ezek voltak Holl könyvének legfontosabb pontjai. Hamar kitűnt ugyan, hogy Holl Luther-értelmezésének is vannak fogyatkozásai, de ez nem ártott annak a nagy hatásnak, melyet könyve gyakorolt. Különösen is fontossá lett Holl nyomatékos figyelmeztetése, hogy a lutheránus ortodoxia — egyebek közt — a megigazulásról szóló tanításban elhajolt Luthertől és azt Melanchton fogalmazásában tette magáévá. A Luther és Melanchton közti különbség felderítése is azt eredményezte, hogy a hit által való megigazulás páli értelmezése újból megvilágosodott a teológusok előtt.

4. Egy további mozzanat ennek az eszmélésnek a során a múlt század nagyhírű dán teológusának *Kierkegaard Sörennek* (1813—1855) megelevenedése volt. Kierkegaard; ez a hányatott sorsú teológus, aki félreismerten elhagyatva halt meg, a múlt század derekán rendkívüli éleslátással ismerte fel azt a veszedel-

met, amelybe a keresztyénség, nevezetesen a protestantizmus elvilágiasodása és az idealisztikus gondolkodással való szövetsége révén került. Éppen ezért élesen küzdött a keresztyén életvalóságnak az egyháziasságban és az idealizmusban (hegelianizmusban) történt meghamisítása ellen, és az ellen a látszatkeresztyénség ellen, mely idealisztikus frazeológiában élte ki magát s megfeledkezett a valóságban, a gyakorlatban keresztyénnek lenni. Hogy a hit nem keresztyén dolgoknak vagy tanításnak a tudása, hanem a szó legszorosabb értelmében egzisztenciális ügy, azaz olyasmi, ami egész életvalóságunkat illeti és azt formálja, ezt az alapvető igazságot Kierkegaard elemi erővel szólaltatja meg. A keresztyén embernek mint keresztyén embernek kell egzisztálnia, s mint keresztyén csak ebben az egzisztálásban élhet. Ezért hívja Kierkegaard a keresztyén embert az egyedüllét magányába: irataiban ahhoz az egyes keresztyénhez szól, akinek „a szubjektivitása az igazság“. Viszont „az igazság az a szubjektivitás“, amely végső elszántsággal veti alá magát Istennek. Maga Kierkegaard az elpolgáriasult keresztyénség századában szinte páratlan következetességgel a társadalmi kivetettségnek, a különység látszatának és a kispolgári világgal folytatott harcnak az ádáz komolyságával élte ezt az egzisztenciális keresztyén életet.

A világháborút nyomon követő társadalmi és lelki összeomlásban Spengler kultúrpeszimizmusa vett erőt széles rétegeken és sokan érezték a keresztyénség csődjének a megvillanását. Ekkor szólalt meg nagy erővel Kierkegaard egzisztenciális gondolkodása, mely nem az elméleti síkban, hanem a valóságos életben végbemenő döntés elé állítja az embert. Ugyancsak igen nagy benyomást keltett Kierkegaard személyes életpéldája, melyben felelevenedett valami az őskeresztyének életformájából. Hatásának erejét még csak növelte Kierkegaard gondolkodásának dialektikus jellege, vagyis az, hogy Kierkegaard gondolatait és felismeréseit paradox ellentétekben fejezi ki. Kierkegaardnál ez a paradox dialektika összefügg avval a teológiai felismeréssel, hogy amint az újszövetségi Krisztus szolgálai formát vévén fel megüresítette magát és az alacsony, megvetett Jézus képében állította az embert egzisztenciális döntés elé, úgy Isten ma is elrejtve nyilatkoztatja ki magát. Isten dicsősége, Jézus a világon „inkognito“-ban jelenik meg. Kierkegaardnak ez a felismerése a háború utáni eszmélésben nemcsak paradox dialektikája miatt vált fontossá, hanem még inkább azért, mivel döntő csapást mért a teológiában lábrakapott hisztorizmusra, arra a gondolkodásmódra, amely keresztyén hitünk alapját a történelemből akarja igazolni. Ha Jézus inkognitoban jelent meg, akkor nyilvánvaló, hogy minden történelmi megalapozási kísérlet célt téveszt, sőt eleve sikertelenségre van kárhozthatva. Ugyancsak Kierkegaard nyitotta meg a szemeket annak a veszélynek a tekintetében, amely a keresztyénséget az idealisztikus gondolkodásmóddal való szövetségese miatt fenyegeti.

Az idealizmusnak és a keresztyénségnek a viszonya először történeti viszonylatban került a háború utáni teológus-nemzedék szeme elé. *Lütgert Vilmos* (1867—1938), berlini professzor három kötetes nagy munkában írta meg a német idealizmus vallásának a történetét, s evvel a mult század vallásosságának és teológiai gondolkodásmódjának egyik legfontosabb kiformalódását tárta fel. Maga az a kép is, amelyet a teológiai kutatás e műben a mult századról kapott, égetően sürgette a háború előtti teológiai gondolkozásmód felszámolását. Ez időközben meg is indult s így az idealizmus körüli harcot már az új tájékozódás szövívői vívták. Kierkegaard hatása, azok a szempontok, amelyeket adott, ennél a harcnál különös nyomatékkal érvényesültek. Hozzá kell venni azután ehhez még azt a körülményt is, hogy Kierkegaard életének utolsó szakaszában éles harcot kezdett az egyház ellen, a biblikus keresztyénség meghamisítása miatt. Kierkegaard harcának ez a fordulata most — majdnem egy század elmúltával — nagy visszhangot talált, mert az elpolgáriusult és kényelmessé vált egyháziasság, mely a bibliai keresztyénség dinamikáját régen elvesztette, erősen kihívta maga ellen a kritikát. A forradalmi években ez a kritika a szocialista irányzatok áramlataiban, a szabadgondolkozók különféle alakulataiban, az istentelenségi mozgalmakban (bolsevizmus) egyébként is éles formát öltött és eszmélésre kényszerítette azokat a keresztyéneket és teológusokat, akik gondolkodásukban nem kövesedtek meg és merevedtek meg teljesen.

5. Ennél az eszmélésnél jelentős segítséget nyújtott az ú. n. *vallásos szocializmus* is, különösen a két *Blumhardt*, valamint a svájci *Kütter* és *Ragaz*. Az *idősebb Blumhardt János Kristóf* (1805—1880) a württembergi Möttlingen falucskában, majd Bad Boll-ban az ébredési keresztyénségnek egészen egyedülálló formáját élte. A világ gonosz hatalmai ellen vívott harcában az újszövetségi keresztyénség rég elfeledett vonásai elevenedtek meg, és váltak áldássá a legkülönfélébb társadalmi osztályokból, sőt nemzetiségekből összesereglett gyülekezete számára. Fia, az *ifjabb Blumhardt János Kristóf* (1842—1919.) atyja művét vezette tovább. Éles harcba keveredett igehirdetése miatt az egyházzal, s ez a szokásos keresztyénség éles krízisére vezetett nála. Fokozott hangsúllyal hirdette Isten szeretetét és Isten országának eljövetelét. A modern kor megrázódtatásai, az osztályharc, a társadalmi felbomlás jelei mutatták neki az Isten országa eljövetelének vajudását. Az egyházon kívül álló szellemi és szociális harcban is Isten kezét látta és ez vezette 1899-ben arra, hogy belépjen a szociáldemokrata pártba. Ennek a lépésének persze nem volt meg a tőle várt eredménye, mert a pártban nem tudott befolyást gyakorolni és annak hitetlen irányzatán sem tudott változtani. De mégis ez a lépés indította el a vallásos szocializmus irányzatát. Az utóbbi különösen svájci ága, *Kütter* és *Ragaz* révén vált a teológiai eszmélés számára jelentőssé.

Kutter Hermann (1863—1931), zürichi lelkész erős benyomásokat nyert az ifjabb Blumhardt működéséből. Egész igehirdetését és gyakorlati munkáját a szociális irányzatú kereszténységnek szentelte. Az „*eleven Isten*“ nem a teológia és a világnézet által elszíntelenedett istenfogalom áll igehirdetése középpontjában s ennek akar érvényt szerezni minden egyházi munkában. Az egyházon és annak munkáján ő is erős kritikát gyakorolt, de nem az egyház kulturális munkáját tette a kritika mértékévé és tárgyává, hanem a feladatából származó szolgálatot. Isten eleven hatalma az egész életet társadalomban, államban és egyházban egyaránt formálni törekszik, de a mammonizmus, a szociális igazságtalanság, az egyház megromlása ennek útjában állanak. Különösen éles kritikával illette Kutter az egyházat szociális tehetetlensége miatt. Viszont a szociáldemokráciában és a szociális mozgalmakban Istennek azt az eszközt látta, amelyen keresztül Isten el akarja végezni azt, amit az egyház elmulasztott. Kutter nem lépett be a szociáldemokrata pártba, nehogy azt a benyomást keltse, mintha igehirdetésével és törekvéseivel pártügyet szolgálna. — Mellette a svájci vallásos szocializmus másik vezéralakja *Ragaz Leonhard*, aki otthagyta zürichi teológiai professzori állását, hogy teljesen szabad formában, előadásokkal, irodalmi munkássággal, népfőiskolákon, valamint settlement-munkában szolgálhassa a szociális kereszténység törekvéseit.

Ezeknek a „vallásos szocialisták“-nak a mozgalma rendkívül erős hatást gyakorolt Barth Károlyra és általa a teológiai eszmélésre. Ha a szociáldemokrácia megítélése és értékelése az ifjabb Blumhardt és a svájci vallásos szocialisták részéről az újabb fejlődés tükrében rajongásnak bizonyult is, mégis a vallásos szocializmus jelentősen ébresztette az egyház lelkiismeretét, s ebben a vonatkozásban üzenetének ma is van mondanivalója. Barth pályája és állásfoglalása pedig még ma is erősen mutatja a vallásos szocializmus hatásának emlékeit.

6. Végül, — de erre csak egészen röviden utalhatunk — nem maradtak jelentőség nélkül a teológiai eszmélésben az ú. n. *oekumenikus mozgalmak* sem. Egyfelől útját egyengették annak, hogy a keresztény egyházak s nevezetesen a különféle felekezetek teológusai jobban megismerjék és becsüeljék egymást. Másfelől ugyanakkor kényszerítették a teológusokat, hogy ráébredjenek saját egyházuk elfeledett kincseire és megkeressék egyházuk eleven erejét. A kultúrprotestantizmus mindent elszíntelenítő és uniformizáló vízenyősségével szemben az oekumenikus mozgalmak is figyelmeztették a protestantizmust eleven életerőinek valóságára.

Ilyen módon az oekumenikus mozgalmak kettős irányban hatottak a teológiai munka és eszmélés terén. Egyfelől szélesebb prespektívát nyitottak a teológusok előtt, amikor a sokszor nagyon elszigetelten élő és dolgozó egyházi vezérembereket és kutatókat megismertették és eleven személyes kapcsolatba

hozták más egyházak és más nemzetek kutatásaival és kutatóival. Ez különösen a kisnemzetek teológusainak tette lehetővé, hogy mondanivalójukat az egész protestantizmushoz eljuttathassák. Hogy az északi országok evangélikus teológusai a világháború után olyan erősen érvényesültek a teológiai eszmélésben, annak egyik, — nemcsak külső és esetleges — oka ebben van. Másfelől azonban az oekumenikus mozgalmak nemcsak, hogy nem szüntették meg a konfesszionalizmust, hanem egyenesen elősegítették annak belső megerősödését. Különösen áll ez a lutheri és kálvini protestantizmusra. Mindegyik számára az oekumenikus mozgalmak tették fel a kérdést: milyen jogon, azaz milyen bibliai és hitvallásos alapon ragaszkodik még felekezeti különállásához. Ugyancsak az oekumenikus mozgalmak tapasztalatai tették lehetetlenné azt a szűkkeblű és sokszor rövidlátó konfesszionalizmust, amely régibb évszázadok örökségeként, még a háború előtti egyházi életben és helyel-közzel a teológiai munkában is érvényesült. Az újonnan kialakuló konfesszionalizmus az oekumenikus mozgalmak hatása alatt biblikusabb, elmélyültebb és az „una sancta“ iránt megértőbb lett.

Karner Károly.

Az egyházi esztendő a szószéken.

Mi az egyházi év? Az egyháznak az a próbálkozása, hogy mindazt, amit Isten az emberek üdvösségére a maga dicsőségéért cselekedett, cselekszik és cselekedni fog, egy év leforgásába folyamatosan és előrehaladva elhelyezze. Az egyházi év tehát az *Isten üdvözítő útját* írja le.

Mivel pedig Istennek minden cselekvése a Krisztus által történt, történik és fog történni, az egyházi esztendő a Krisztus „történetévé“ lesz, mely kezdődik a Krisztusra mutató első ádventi ígéreteknel, folytatódik Jézus földi és az egyházban továbbra is jelenvaló életével s végződik az egykor visszajövő, megelevenítő, ítélő és mindent újjáteremtő Krisztus reménység-látásával. Az egyházi év az élő Jézus útját kíséri, aki volt, aki van és aki eljövendő.

Mivel végül Istennek minden cselekvése a Krisztusban *értünk* történik, reánk vonatkozik, hozzánk szól, az egyházi esztendő olyan utat ad elénk, melyet a hívők serege lépésről-lépésre együtt minden évben végigjár hittel, hálaadással, reménységgel. S közben Isten útja *üdvösségünk* útjává lesz.

Ennek az útnak, az egyházi esztendőnek menetébe az istentiszteleti liturgián túl bele kell illeszkednie a vasárnapi főistentisztelet igehirdetésének is. Ez pedig közelebről azt a követelményt jelenti az igehirdető számára, hogy az előírt textust ne csupán bibliai helyzetében próbálja megérteni, hanem észre kell vennie az egyházi évben elfoglalt helyét, üzenetét, értelmét.

Ehhez azonban *nélkülözhetetlen lenne*, hogy ne csak az egyes főünnepeknek, hanem *minden egyes vasárnapnak* meglegyen a *határozott verete, világos jellege* s így látni lehessen, hogy az egyház év üdvösség-útján milyen útszakaszt jelez az a vasárnap. Ez azonban nem állapítható meg ez idő szerint minden vasárnapnál. A liturgiai mozgalmak során az óegy-

házi perikópákból kiindulóan történt ugyan már kísérlet az egyházi év minden vásár- és ünnepnapja jellegének kidomborítására, de ez csak olyan tervezet-féle, mely még nem vált az egyház egyetemesen elfogadott birtokává. De meg az eisenachi perikópák, — melyek alapján az idén prédikálunk —, nem is kapcsolódnak mindig az ógyházi perikópákhoz, vagy legalábbis sokszor alig észrevehető ez az összefüggés.

A fenti törekvéshez másodszor pedig *nélkülözhetetlen lenne az oltári és a szószéki ige, az evangélium és az epistola egységének a kifejezése, helyreállítása*. Az ógyházi perikópáknál ebben az irányban is történt nagyon figyelemreméltó kísérlet, de itt sem lehet befejezett és meggyőző helyzetet találni adott esetünkben az eisenachi perikópákkal kapcsolatban.

A rovatunkban következő sorozatos munkálatok célja egyszerűen az, hogy a folyó egyházi évben kijelölt szószéki igéket megpróbálja beállítani az egyházi év menetébe és összekapcsolni az oltári szentigével. Hogy ez sokszor nehezen vagy erőltetetten sikerül, az az előbb elmondottakból természetszerűleg következik. De sem ez a körülmény, sem ennek a próbálkozásnak előre tudott vagy utólag kiáltó hibái és hiányai nem mentetik fel az igehirdetőt, hogy komolyan vegye igehirdetésének liturgiai kötöttségét az egyházi évhez, s gyülekezetét belevonja az egyházi esztendő menetébe, mely — mint láttuk — végeredményben az Isten élő útja a Krisztus által a mi üdvösségünkre. A következő, nem nagyigényű sorok segítséget kívánnak nyújtani azoknak a lelkipásztoroknak, akik megéreztek már valamit az egyházi esztendő élő és ható erejéből.

Vízkereszt után a 4. vasárnap.

A vasárnap jellege. A vízkeresztüi ünnepkör a földönjárt Krisztus mennyei dicsőségét sugározza. Ennek a dicsőségnek szoros kapcsolata van Jézus istenfiúi méltóságával és az emberek feletti lelki *uralmával*. A vízkeresztüi ógyházi evangéliumban (Máté 2:1—12) mind a kettő kifejezésre jut: a megígért Messiás előtt *borulnak* le a napkeleti bölcsek. Ezen a kettős vonalon futnak az eisenachi perikópák is. Jézus dicsősége világol bennük egyrészt istenfiúi személyének feltárásában, másrészt a missziója nyomán az emberek felett megkezdődő királyságában.

A szószéki ige (Ján. 4:31—42) jelentése. Az *eseménybeli háttér* (39—42 v.): A samáriai asszonyt elvezeti Jézus a kinyilatkoztatás legmélyebb titkához (25—26. v.). Az asszony vallástételére sokan hisznek Benne a városbeliek közül s ezek Jézus személyesen hallgatott igéjére eljutnak odáig, hogy saját személyes megismerésük, hitük tárgya lesz a világ Megmentője (41—42. v.).

Az igebeli kijelentés (34—48. versek, melyekhez a rávezetést a 31—33. v. adja): Krisztus életszükséglete az Isten üdvözítő, embermentő munkájának elvégzése (34. v.). Ebben a küldetésben rejlik az Ő dicsősége (vasárnap jellege!). Ez a küldetés ment most is teljesedésbe néhány ember életében (vasárnap jellege!). — Isten munkájának elvégzésére a tanítványok is küldetnek. Ők azt hiszik, hogy még csak a magvetésnél tartanak (35. v. Palesztinában négy hónap a vetés felnövési ideje), pedig Jézus annak learatására küldi őket, amit az Isten már elvégzett. „Jézus tanítványserege mindig átél valamit abból a lenyűgöző tényből, hogy az aratásnak órája, mely útban van, egyúttal már itt is van“ (Büchsel).

A szószéki és oltári (Róm. 7:7—16) ige egysége. A törvény tehetetlenségével szemben, — mely a bűnt felébreszti és napvilágra hozza, de az üdvösségre nem tud elsegíteni, mert betöltésére képtelen az ember, — ott áll Istennek a Krisztus által elvégzett s végbemenő üdvözítő munkája, melyben boldogan lehetünk munkatársak mi is, akik nélküle Isten akaratának nem tudunk engedelmesskedni.

Hetvened vasárnap.

A vasárnap jellege. A bőjtelő most kezdődő három vasárnapja már nagypéntek-husvétra tekint előre.

Hetvened vasárnapja ógyházi evangéliumának (Mt. 20:1—16) tanítása: az Isten üdvözítése nem a mi munkánk alapján, hanem az Ő kizárólagos, egyedülható, kiszámíthatatlan kegyelme szerint történik. A vasárnapnak ugyanezt az üzenetét szólaltatja meg az eisenachi evangélium: az „egy szükséges dolog“ nem a Jézusért való buzgólkodás, hanem „cselekedet nélküli“, alázatos, elfogadó hallgatása annak, amit Ő mond.

A szószéki ige (Luk. 10:38—42) jelentése. Krisztus szolgálni akar és nem szolgáltatni. Szolgálata: az ige. Erre figyelni: ez a mi dolgunk. Minden keresztyén aktivizmuson felül és minden cselekedetekből való érdemszerzéssel szemben van „az egy szükséges dolog“: az üdvösség igéjének elfogadása.

A szószéki és oltári (Fil. 1:27—2:4) ige egysége. Az epistola ellenpólst ad az evangéliumhoz. Az evangélium igéjéért szenvedést is vállaló harcot mutatja fel Mária látszólagos passzivitásával szemben; a szeretetben való egységet és a mások „hasznának keresését“ köti lelkünkre Mária látszólagos szeretetlenségével szemben. De ezek nem korrektívumok Mária történetéhez, csupán kiegészítés és biztosíték a helytelen magyarázat ellen.

Hatvanad vasárnap.

A vasárnap jellege. A magvetőről szóló ógyházi evangélium Isten igéjének sorsát rajzolja az emberi szívekben. A husvét felé forduló eisenachi evangélium egy példát ad a jó földbe hullott magról: a feltámadás igéjének hívő szívvel való befogadásáról.

A szószéki ige (Ján. 11:20—27) jelentése. A halállal szemben — az emberi élet legszörnyűbb helyzetében — „csupán“ *igét* ad Jézus. (Lázár feltámasztása csak későbbi mozzanat, utólagos alátámasztás, bizonyíték, következmény.) Ennek tartalma: Jézus maga a feltámadás, aki a Benne hívőt részesévé teszi a megszakíthatatlan, halállal dacoló, halálból feltámadó örökéletnek. Ez az ige döntésre hív: a *hit* döntésére, *mielőtt* Jézus *megláttatná*, hogy valóban övé a feltámadás és feltámasztás (26—27. v.).

A szószéki és oltári (Fil. 1:12—21) ige egysége. Az apostol, fogságban és halál előtt is egyedül Krisztus „prédikálására“ odaszánt, életét mozgató hit ebből az igéből él: Én vagyok a feltámadás (v. ö. Fil. 1:21. v.).

Ötvened vasárnap.

A vasárnap jellege. Ez a vasárnap az egyházi év során az első szenvedés-jelentéssel közvetlenül a passió útjára induló Jézust állítja eléünk a passió előtt értelmetlenül álló tanítványokkal együtt.

A szószéki ige (Márk 10 : 35—45) **jelentése.** Isten királyságának élet-törvénye ezen a földön nem a dicsőségkeresés, hanem a szenvedés; nem az uralkodás, hanem a szolgálat; nem a nagyság, hanem a kicsiség. De éppen a szenvedésben, szolgálatban, kicsiségben tűnik fel a dicsőség és a nagyság. Ennek az élet-törvénynek beteljesítésére jött el Jézus (és indul el most a bőjt útján), s az övéinek sem biztosíthat mást.

A szószéki és oltári (I. Kor. 1 : 21—31) **ige egysége.** Isten királyságának élet-törvénye, — mely Krisztus keresztségében lett teljessé s az igehirdetésben válik nyilvánvalóvá, — kihívja a „vallásos“ és „bölc“ ember meg-ütközését, s ez az élet-törvény az elhívottak közösségének, az egyháznak az arcára is rányomja bélyegét: erőtlenek, megvetettek, „bolondok“ lesznek az Isten választottai.

Veöreös Imre
győri missziói m. lelkész.

Az egyház és a misszió.)

Kolonc, vagy pásztorbot-e a belmisszió a lelkész életében?

A) Kolonc: ha

a lelkész nem érti meg annak igazi értelmét és értékét, vagyis nem tudja felfogni, hogy az egyháznak élete vagy halála a belmisszió;

a lelkész nem áll hivatása magaslatán akár hiányos előképzettsége, akár fogyatékos vagy egyoldalú gyakorlati előkészültsége miatt;

a lelkész önző és minden munkáját egocentrikus szempontból ítéli meg;

a lelkész lusta és nem vesz magának fáradságot ahhoz, hogy előkészítsen terveket, vagy előkészüljön a fokozott belmisszióra; ha lusta betegeket látogatni, ünnepélyes alkalmakat rendezni gyülekezetében, szegény és árvagondozást végezni, szívvel-lélekkel hittant tanítani és azt megszerettetni a tanítványaival és általában a lelkeket megnyerni az egyház Ura, a Jézus Krisztus számára;

a lelkész minden más munkáját fontosabbnak tartja a belmissziónál;

a lelkész a hívek látogatását tehernek tartja és nem vesz magának fáradságot ahhoz, hogy egy-egy lélekkel sokszor óráig foglalkozzék, amíg az megnyilatkozik előtte, s átadja magát Isten Szent Lelke vezetésének;

a lelkész a családjá érdekeit előbbre helyezi a gyülekezete érdekeinél, s csak a családjának él, vagy attól hagyja magát befolyásolni, illetve akadályoztatni munkája végzésében, vagy ha a papné akarja a hívek lelkipásztorolását irányítani, vagy igazgatni;

a lelkész nem akar áldozatokat hozni a belmisszió érdekében, akár anyagi, akár szellemi vonatkozásban;

a lelkész egyedül áll és nem keres magának alkalmas segítőtársakat a belmisszió nehéz munkájához;

a lelkész egyházi főhatósága rendelkezéseit kritizálja, belmissziói kész programját keresztülvihetetlennek tartja, s maga annak helyére jobbat adni nem képes;

*) A dombóvárvidéki lelkészi kör gyűlésén tartott előadás.

a lelkész papírstatisztikára dolgozik. (Ha Isten nyilvánvalóvá tenné, hogy mennyi hazugság van az ilyen papírstatisztikában, sok lelkésznek kellene pirulnia, ha Isten ráolvasná Esaiás 28, 15: ... „a hazugságot választottuk oltalmunkul és a csalásban rejteznék el!“ Egyházi helyzetképünket két valóság jellemzi, egy a papíron viruló egyházi életet mutató statisztika és egy másik, a valóságban sorvadó egyház vékony belmissziói akarásokkal.)

a lelkész akár önmagát, akár gyülekezetét képtelennek tartja a belmisszió befogadására;

a lelkész a szektásság veszedelmétől való félelemben inkább semmit sem tesz, minthogy „megtért“, vagy „újjászületett“ embernek nevezhesse őt vagy híveit bárki;

a lelkésznek kétféle élete van, egy magán- és egy közéleti;

a belmissziói munkálkodásban stréberséget lát.

B) Pásztorbot a belmissziói a lelkész életében, ha:

híveit Istentől reábizott drága lelkeknek tekinti, akikről egytől-egyig egykor számot adni tartozik;

látja népe hibáit, szociális nyomorát, önzését, megátalkodottságát, elesettségét és elveszettségét;

talajnak tekinti gyülekezetét, ahova neki kell a jó magot elhintenie akkor is, ha bőséges aratást nem remélhet;

alkalominak tekinti a belmisszióit ahhoz, hogy Istentől nyert karizmáit kamatoztathassa;

harctérnek tekinti munkamezejét, ahol a nemes harcot meg kell harcolnia minden áldozat árán, lelki vagy szellemi áldozat mellett még anyagiakat is feláldozva az önátadás oltárán;

kiváltságnak tekinti azt, hogy híveiért tusakodhat, imádkozhat, verejtékezhet és vérezhet;

gyülekezetét egyházát a Krisztus testének, illetve Isten és a Szentlélek templomának tekinti és azt úgy is kezeli, mint szent valóságot és lehetőséget;

a belmissziót Isten vesszejének tekinti, melynek érintésére a kősziklából is víz fakad;

Isten parancsát és akaratát látja a belmisszióban, melyet nem az egyházi főhatóság kényszere, hanem Isten és a saját lelkiismerete kényszerít reá, ill. ösztönzi, úji és sarkalja arra, hogy Isten munkatársává legyen; magát pásztornek és nem béresnek tekinti, akinek kezében a pásztorbot isteni küldetést, nem pedig terrorisztikus eszközt, fenyítő és elrettentő Ő-t jelent;

a maga és családja élete személyes példa arra, hogy hogyan válik valóra a belmisszió minden ígérete kicsinyben és nagyban;

minden életenergiáját bele tudja vinni hivatástudatába és elkötelezettségeibe;

a belmisszió nem kenyérkérdés, hanem szolgálat és áldozat;

a lelkész Istenben él és a Krisztusnak lelke őbenne vagyon;

van küldetéstudata.

Fuchs János

egyházaskozári lelkész.

Összekulesolt kézzel.

Evangéliumi kollekták a 16. századból.

Közli: Dr. Schulek Tibor.

Negyed úrnapijára a kijelentés, alias vízkereszt után.

Máté 8, 23—37.

Úr Isten, mi mennyei szent Atyánk, ki a te atyai jó tanácsodból minket te fiaidat a kereszt alá vetettél és mindenféle vést és háborút reánk bocsáttál a bűnnek eltávoztatására és a mi hitünknek és reménységünknek és az imádságnak gyakorlására, — kérünk tégedet, könyörülj rajtunk, és minden kísértetünkben hallgass meg és segíts meg minket, hogy mi a te kegyelmességedet megismerhessük és tégedet minden te szenttiddel dicsérhessünk és magasztalhassunk. Ki te vagy csak a te Fiaddal és a Szent Lélekkel örökkévaló és mindenható Isten. Bizony úgy vagyon. Ámen.

Ötöd úrnapijára a kijelentés, alias vízkereszt után.

Máté 13, 24—30.

Úr Isten, mi mennyei szerelmes szent Atyánk! Hálát adunk mi teneked, hogy te a jó magot, azaz a te szent Ígédet a mi szívünkbe vetetted. Kérünk is tégedet, hogy a te Szent Lelked által azt a magot elevenítsd meg a mi szívünkben és gyümölcsözővé tegyed. Oltalmazd meg a gonosz ellenségtől is, hogy konkolyt közbe ne hintsen. Oltalmaz minket testi bátorságtól is és tarts meg a te szent félelmedben. És segíts meg minden kísértetünkben mindaddig, míg a te szent Fiad, Krisztus Jézus által az örök boldogságra juthatunk. Úgy legyen.

Hatod úrnapijára kijelentés és vízkereszt után, alias Septuagesima vasárnapra.

Máté 20, 1—16.

Úr Isten, mi mennyei szent Atyánk, ki a te szent Ígéd által minket a te szőlődbe hívtál, — kérünk tégedet, adjad a mi szívünkbe a te Szent Lelkedet, hogy a te szőlődben híven munkálkodhassunk, magunkat büntől és botránkozástól oltalmazhassunk, a te szent Ígéd és akaratod szerint élhessünk, minden bizodal munkát csak a te kegyelmességédbé, melyet a te szent Fiad által megjelentettél, vethessük, és e képpen az örök boldogságra juthassunk. Ugyan azon te szent Fiad, a Jézus Krisztus által, ki teveled él és uralkodik a Szent Léleknek egyességében mind örökkön örökké. Úgy legyen.

**Heted úrnapijára a kijelentés és vízkereszt után,
alias Sexagesima vasárnapra.**

Lukács 8, 4—18.

Úr Isten, mi mennyei szerelmes szent Atyánk! Hálát adunk mi teneked, hogy te a te szent Ígédet a te szent Fiad, a Jézus Krisztus által mi közöttünk elhintetted. Kérünk is tégedet, hogy a te Szent Lelked által ollyá tegyed a mi szívünket, hogy a te szent Ígéd mi nálunk kedves legyen, a mi szívünkben maradjon, gyökeret verjen és békességes szenvedésben gyümölcsöt teremjen; hogy a bűnt utálhassuk és mibennünk a te segítségével megfojthassuk és minden háborúságinkban a te kegyelmességében és segítségében bízhatunk. Azon te szent Fiad, Jézus Krisztus által, ki veled él és uralkodik a Szent Lélek egyességében, mind örökkön örökké. Ámen.

**Nyolcad úrnapijára a kijelentés és vízkereszt után,
alias Quinquagesima vasárnapra.**

Lukács 18, 31—43.

Úr Isten, mi mennyei szent Atyánk! Hálát adunk mi teneked, hogy a te szent Fiadat e világra bocsáttad és érettünk rettenetes kínra és halálra adtad, és a halálból feltámasztottad, ki által a világtalan embernek is látást adtál. Mi is szegény bűnösök könyörgünk teneked, világosítsd meg a te Ígéd által a mi vak szívünket is, hogy mi tégedet a te szent Fiad által, ki mi érettünk a keresztfán az ő szent halálával eleget tett, igazán megismerhessünk, és minden kísértetünkben hozzád folyamodhassunk és tenélad segítséget és vigasztalást találhassunk, azon te szent Fia által, ki teveled él és uralkodik a Szent Lélek egyességében, mind örökkön örökké. Ámen.

Imádkozzunk együtt!

Havi aranymondásunk: „Légy példa a hívőknek a beszédben, a magaviseletben, a szeretetben, a Lélekben, a hitben, a tisztaságban!“ I. Tim. 4, 12.

Február 1. — *Cselek. 23, 11—21.* Nagy veszély idején Isten mentőangyalt rendel övéi oltalmára. Ez alkalommal egy vérszerinti rokon: Pál unokaöccse az eszköz a veszedelem elhárítására. Nem kell megvetnünk azt a számottevő előnyt, amit a vérségi kapcsolatok révén kínál Isten az evangélium ügyének oltalmazására és előbbrevitelére. I. Mózes 12, 1. és Máté 10, 35. verseket nem úgy kell értelmeznünk, mintha a hívő keresztyén ember minden esetben köteles volna hátat fordítani saját rokonságának és különszakadni tőlük. A hajlandó rokonság körében legyen a hívő keresztyén só és kovász. A hírhozó unokaöccs is bizonyára ezen az úton lett hívővé, Pál tisztelőjévé és megmentőjévé.

Február 8. — *Cselek. 23, 22—35.* Lisiás pogány római ezredes keresztyéneket megszegényítő hűséggel látja el hivatalát. Alapos ember, aki meghallgatja a jelentéktelen zsidó fiú vallomását. Az ifjút a titok meg-

őrzésére kötelezi. Eleve megghiúsít mindenféle gyilkos kísérletet. Pál védelmére egész hadsereget mozgósít. Nem engedi gyalogolni Pált. Levele pontosságot, lelkiismeretességet és fellebbvaló-tiszteletet árul el. Bizonyosságot tesz Pál ártatlansága mellett. A zsidó Pálban is megbecsüli a római polgárt. Nézzük mi magunkat: Felületesség, mások meg nem hallgatása, titkok kifecsegése, pontatlanság, tág lelkiismeret, fellebbvalók iránti tisztelet hiánya — nem hatalmasodtak-e el túlságosan keresztyénnek nevezett életünkön?!

Február 15. — *Cselek. 24, 1—9.* Eddig tart Tertullus vádbeszéde Pál ellen. A felsorakoztatott vádpontokat a zsidó küldöttség igennel és ámennel erősítette meg. Figyeljük meg, milyen rossz színben tűnik fel, szinte gonosztevőnek látszik Pál Tertullus vádbeszédének egyoldalú elolvasása után. Azonban — hála az Úrnak — semmiféle bíróság nem szokott ítéletet hozni az egyik fél egyoldalú bemondása alapján. Hanem, ha az igazságot a leghalványabban is szem előtt tartja, előbb a másik felet is meghallgatja. Mi keresztyén emberek milyen együgyűen elhiszünk egyoldalú bemondásra minden szóbeszédet. Hányszor (de hányszor!!!) mondunk ki elhamarkodott ítéletet, mielőtt a másik félt egyáltalán meghallgattuk volna!

Február 22. — *Cselek. 24, 10—27.* „Helytartók és királyok elé visznek titeket érettem, bizonyosággal őmaguknak és a pogányoknak!“ (Máté 10, 18.) — mondotta az Üdvözítő tanítványainak. Ez az ige Pál életében is szóról-szóra beteljesedett. Pálnak azért kellett fogságba esnie, hogy a római helytartók székéig, sőt a császár trónja elé is eljusson az evangélium. Hol vannak ma azok a keresztyének, akik életük kockáztatása és egyéni szabadságuk feláldozása árán is elviszik a bizonyágtételt az uralkodók palotáiba és még ott sem tompítják le bizonyágtételüket azért, hogy életüket és szabadságukat kíméljék!? Majd, ha újra lesznek ilyen bizonyágtévők, akkor a keresztyén hit újra hódító hatalommá válik.

Adjunk hálát!

1. Hogy országunk határain mindeddig nem gyulladt ki a háború tüze.
2. Hogy Nagytarcsa mellett most már Orosházán is működik Népfőiskola.
3. Hogy az evangelizációs szolgálat ezen a télen is tovább folyhat és több nagy gyülekezetünk második, sőt harmadik evangelizáló szolgálat tartását kéri.
4. Hogy a külmisszió munkája, a tornyosuló nehézségek dacára sem áll meg sem nálunk, sem a külföldön.

Tegyünk bűnvallást!

1. Legnagyobb bűnünkről, hogy nem tudjuk Istent teljes szívünkből, teljes lelkünkből és minden erőnkből szeretni és felebarátunkat, mint önmagunkat!
2. Hogy hivatásunk területén, családi körünkben és ott, ahol missziói kötelezettségeink vannak, mulasztás vétke terhel bennünket.

Könyörögjünk!

1. Hogy a második világháború Isten kegyelme által befejezéshez jusson és a világ népei újból békés építő munkának szentelhessék erejüket.

2. Hogy Isten adjon ezekben a napokban felülről jövő bölcsességet országunk vezetőinek: Kormányzónknak és minisztereinknek.

3. A gyülekezeti evangelizáció, Népfőiskola, és Misszió-Egyesület munkájának lendületes tovább folytatásáért.

4. Az Erdélyből kiülőzött magyar családokért.

Harmati Béla
Ösagárd.

Szószéken.

Vizkereszt utáni IV. vasárnap.

Minta a „magyar“ meditáció-ra.

Délelőttre. — János 4, 31—42.

A magyar meditáció első forrása a perikóparendszer. Ehhez a kétségenkívül nehéz szakaszhoz nélküle hozzá sem tudunk fogni. Jézusnak a samáriai asszonnyal folytatott beszélgetése, vagyis annak csak a vége, nem tartozik a könnyen érthető szakaszok közé. Annál is inkább, mert a szakaszban három, de legalább is két egymástól különböző részt lehet megkülönböztetni. Az első a 31—34. versek: Jézus az Isten iránti engedelmisségben látja életének értelmét. A második a 35—38 versek: Jézus kiküldi tanítványait „aratni“, az engedelmisség szolgálatára. A harmadik a 39—42. versek: A samáriaiak befogadják az Isten igéjét. E három pont-hoz bőven szolgálnak magyarázattal és anyaggal a perikóparendszerek igéi. Mindenesetre ahhoz, hogy ezeket összeegyeztethessük, az Igéből elsőnek arra kell irányítanunk figyelmünket, amit a samáriaiak mondanak az asszonynak: Nem a te beszédedért hiszünk, hanem mert magunk hallottuk és láttuk, hogy valóban ez a világ Üdvözítője. A kinyilatkoztatás előtt elnémuló ember és a hívő, vagy bármilyen bizonyágtételt kételkedve, kíváncsian fogadó világ közötti ellentét látszik meg ebből. Úgy is mondhatnánk: az evangélium és a keresztyénség közötti ellentét ez itt. Jézus magát mint az Isten akaratának hordozója mutatja meg. Erről beszél az ógyházi evangélium Máté 8, 23—27. a vihart csillapító, természet erői felett úr Jézust mutatva; a württembergi ev. János 4, 15—26. a régi törvényt és szokást új kijelentéssel megsemmisítőt állítva oda; (a Rajnai ugyanaz, mint a Württ.) a szász ev. Lukács 4, 16—20. a próféták jóvendőléseit betöltőről beszélve. Ez tehát az a Jézus, akit a samáriai emberek befogadnak, ez az, aki életét Isten akaratában éli le, ez az, aki a tanítványokat munkálkodni küldi. Csakugyan elmondhatja magáról, hogy eledele nem más, mint az Isten akaratának betöltése. Ezt az akaratot aztán Józsué 1, 7—9. (Szász) mint törvényt jellemzi, amelyet Isten adott az embereknek Mózes által, és amit a tizparancsolatban foglalt alakjában is csak a szeretet képes betölteni. Róm. 13, 8—10. (Ógyh.) Isten, mint uralkodó mutatja meg magát a törvényben, Zsolt. 93. (Eis.) amelyet a bűn megismerésére adott, Róm. 7, 7—13. (Eis.) hirdelve, hogy a törvényben nincsen szabadulás, Róm. 2, 1—11. (Württ. és Rajna) csak ott, ahol

Krisztusra figyelnek, aki mindenek felett áll, Zsid. 3, 1—6. (Württ.). Arra a Krisztusra, akiről Isten Lelke tesz bizonyosságot, és akiben az embernek hinnie kell, Isten segítségével. I. János 4, 1—4. (Szász).

Ehhez a teológiai képhez a meditáció második pontja a szövegnek összehasonlító feldolgozását követeli. Az első figyelemre méltó vers ebből a szempontból a 34-ik. Itt Jézus azt mondja, hogy dolga az Isten akarátának való engedelmeskedés, és hogy az „Ő dolgát elvégezzem“. (Károlyi) Az eredeti görög szöveg szerint: teleiószé autou to ergon. Raffay: Befejezzem az ő munkáját, — Masznyik: Elvégezzem dolgát, — a textus receptus: Teljességre juttassam az ő munkáját. Luther: vollende sein Werk-et mond. A fordításokban kétféle törekvés látszik. Raffay, a textus rec., Luther, inkább arra gondol, hogy Jézus is, éppenúgy, mint ahogy tanítványait küldi, nem csak vetni jött, legalább is egy szempontból, hanem befejezni, teljességre juttatni azt, amit Isten már a próféták által elkezdett Izrael népén. Masznyik és Károlyi fogalmazása szerint Jézus működése nem más, mint Isten eddigi velünk való törődésének más formában való folytatása, olyan munka, amit Isten abban az időben így lát jónak elvégeztetni. Hiányzik azonban az utóbbiaktól az a határozottság, amelyik különben Jézus működését jellemezte, a rámutatás arra, hogy Krisztus csak egyszer jött erre a világra, és azért jött, hogy befejezze, teljességre juttassa Istennek döntésre felhívó és bennünket maga elé állítandó munkáját. Krisztus mindig itt van, de csak azért, mert egyszer már itt volt és befejezte Isten művét, lezárta a kinyilatkoztatások sorozatát. Isten nem mutatja már magát más alakban, nem ad még egy olyan kinyilatkoztatást, amelyik az eddigit megsemmisítené, lehetetlenné tenné. A tanítványok is aratni mennek majd, nem vetni. Jézus befejezte a vetés, és érlelés művét, aratás előtt áll a világ akkor is, ha a szemek más látnának. A másik, ami feltűnhetik, az arató jutalmára vonatkozik. Károlyi így fogalmazza: Aki arat, jutalmat nyer, és az örök életre gyümölcsöt gyűjt. Masznyik: Az arató megkapja jutalmát: az örök élet termését betakarítja. Raffay: Aki arat, már jutalmat vesz: örök életre szóló termést takarít be. Text rec.: Az arató jutalmat nyer, és termést gyűjt az örök életre. Luther: und wer da schneidet, der empfängt Lohn, und sammelt Frucht zum ewigen Leben. Itt is kétféle felfogás tűnhetik fel. Az egyik szerint az arató számára az a jutalom, hogy arathat, és az Úr termését, mely örök életre szól, betakaríthatja, (Masznyik, Raffay), míg a másik felfogás szerint a jutalom és az aratás, az Isten aratásában való munkálkodás tulajdonképpen két egymástól különböző dolog. Igaz, hogy úgy is lehet felfogni, mert ezt a felfogást is megengedi a két fogalmazás, hogy az arató munkájáért jutalmat kap, (gondolhatunk, ha akarunk, a földi élet sok áldására) és ezen felül még gyümölcsöt is gyűjt az örök életre. Magának is. Mindenesetre úgy látszik jobbnak és keresztyénibbnek, ha nem felejtjük el: valóban az is jutalom, ha dolgozhatunk Isten aratásában.

A meditáció harmadik forrása a két ú. n. főperikópa. Máté 8, 23—27. és Róm. 13, 8—10. Az evangéliumból lehetetlen fel nem ismerni, hogy Jézus a tenger lecsillapításával ugyanazt a hatalmát mutatja meg, mint amit a saját éhségének engedelmesség általi elcsitításában. Mind a vihar, mind az éhség e világnak, e földnek hatalmasságai közé tartozik. Krisztus

azonban ezek felett való. Aki vihart csillapít, annak elég eledel az, hogy Istennek engedelmeskedik. De akinek elég eledel az, hogy Istennek engedelmeskedjék, annak ereje van a természet felett is. Ennek az embernek számára az epistola szerint pedig nincsen semmi más ura, mint az, vagy azok, akik előtt szeretetből, azaz önként hajtja meg magát. Isten az egyetlen, a többi csak olyan mértékben jöhet számításba, amilyen mértékben Istennel és az ő akaratával megfér. Ez a szeretet az, ami összekapcsolja a tanítványt a Mesterrel, a vevőt az aratóval, hogy egyik se irigykedjék a másikra, hanem ahogy az Ige mondja: együtt örüljenek.

Mindeddig csak teológiai megállapításokat tehattünk, most a gyakorlati meglátásokon van a sor. Soha se feledjük el: kikkel állunk szemben? Kiknek beszélünk, mik az ő kérdéseik? Ebből a szakaszból pl. nem nagyon fogják a gyülekezetet érdekelni a Jézusra vonatkozó teológiai megállapítások. Hiszen újat, olyat amit még nem hallottak, nem találhatunk ebben a szakaszban. A téma ezért nem szabad, hogy christológiai legyen, hanem inkább az emberről szóló. Talán így lehetne a legjobban megfogalmazni: Isten szolgálatában, — vagy: Isten munkásai, — vagy: Mivel biz meg bennünket Isten? Hiszen világos, Jézus amikor magáról beszél, akkor is csak azért mondja szavait, hogy tanítson minket: Isten szolgálatában minden lehetséges a szolgának. Összeszedve tehát a gondolatokat a következőket szedhetjük pontokba:

Bevezetés: A keresztyén ember e földön Isten szolgálatában áll. Isten már a keresztségtől fogva elküldötte őt, hogy hívogasson másokat az ő országába. Sokan semmibe veszik ezt a megbízást, véelve, hogy ma már nincsenek pogányok, akiket téríteni kellene. Legalább is elérhető közelségben nem. Pedig nem csak pogányokról van itt szó, hanem másvallásúakról is, (a samaritánusok sem voltak pogányok, csak másvallásúak!) sőt még inkább saját hittestvéreinkről. Mert keresztyének sokan vannak, de Krisztus követői kevesen. Evangélikusok is sokan vannak, de az evangélium szerint élők kevesen. Ezért kell hívogatni.

I. (1) *Ahhoz, hogy valaki elmeheessen hívogatni, természetesen előbb ismernie kell azt, akihez hívogatni akar.* Kegyes szavakkal nem lehet kegyességre inteni. Hogy valaki Krisztusról beszélhessen, nem elég a Krisztusról hallani, hanem az is kell, hogy a Krisztus maga szóljon az emberből. A világ Krisztusra vár, nem pedig a Krisztusról fecsegőkre. Aki maga beszél, és nem Krisztus szól belőle, az nem tudhat hívogatni.

(2) *A Krisztusról való beszédben ugyanis nem győzi meg az embereket az, hogy mi történt velünk.* Talán csodálkoznak, de nem hisznek. Csak az győzi meg őket, ha Krisztus szavát hallják. A samáriai asszony hiába beszélte honfitársainak azt, amit Krisztus elmondott neki. Hiába mondta: mindent megmondott *nekem*, amit cselekedtem. Amikor az „én“ lép az előtérbe, akkor Krisztus mindig háttérbe szorul, még ha róla is van szó. Ezért lesz eredménytelen minden kísérlet, amelyik Krisztushoz saját magán át akar vinni. Ezért háborodtak fel az apostolok korában a pogányok, amikor egyesek azt követelték, hogy előbb zsidóvá legyenek, hogy Krisztust követhessék. (Csel. 15.) Az a

Krisztus, akinek mindenben van hatalma, felborít minden egyéni utat és törvényt.

II. (3) *Krisztushoz azért úgy vezethetünk, ha nem a magunk feje szerint, hanem Istennek engedelmesen cselekszünk.* Mi emberek nem látjuk azt, amit Isten lát. A tanítványok úgy látták: messze még a lelki aratás Samáriában. Jézus úgy látta: érett minden. Mert ő Isten szemével nézett. Más a vető és más az arató. A vető a vető szemével néz, (a tanítványok azt hiszik: töretlen talaj ez), az aratást csak az arató szeme látja idején. Az időt, amikor dolgozni kell, Isten szabja meg. Az ember vélheti: van még idő, Isten azt mondja: nincsen.

(4) *Aki Istennek dolgozik, annak semmiben sincs hiánya.* Az Úr mindenek felett. Jézus, amikor Istennek szolgált, nem panaszkodott soha éhség vagy szomjúság miatt. Aki Isten kezébe teszi le sorsát egészen, arra gondot visel Isten. Aki katonáskodik, annak nem kell gondoskodnia életről, italról, ruházatról. Más a dolga és hogy azt megtehesse, egyébire nem kell gondolnia. (V. ö. Máté 6, 33.)

III. (5) *De nem csak a munkás, hanem a munka is az Úr kezében van.* Senki személyéhez nincsen kötve. Isten folyton végez teti az aratást. Nem mi kezdjük a munkát, hanem Isten kezdte el. Emiatt nem tudjuk megítélni azt sem, hogy a munka mikor eredményes. Nem mondhatjuk azt sem, hogy miattunk az. Isten dolgoztat általunk, mi csak munkásai vagyunk. A munka a fontos, nem pedig a munkás személye.

(6) *Éppen ezért a munkateret is Isten maga mutatja meg.* Ott, ahol az ember nem is sejti. És jutalmat csak az kap, aki a neki megszabott területen dolgozik. Tévelygő bárányokat, pusztába kiáltó szókat nem akar Isten. Hanem csak neki engedelmeseket, akik végzik az ő művét, és cselekszik dolgait. Olyanokat, akik Krisztust követik mindenben.

(7) *Mert dolgozni csak az tudhat, aki tudja, hogy mit cselekszik.* Ezért áll előttünk a mai Igében Jézus, hogy megmutassa a munkásnak, az elhívottnak a munkateret, a munkát és a jutalmat. Sokról lehetett beszélni. Munkásról is, munkaterről is. A jutalomról azonban nem. Csak annyit mond az Ige, hogy lesz. De nem mondja meg, hogy mi. És mégis, a hívőnek, a munkásnak elég kell, hogy legyen ennyi: nem dolgozom hiába. Aki az Úrnak dolgozik, bizonyos, hogy jutalmat nyer. Örök jutalmat.

A tizedik parancsolat.

Délutánra. — II. Mózes 20, 17b.

A tizedik parancsolat is, éppenúgy mint a kilencedik, a kívánságot tiltja. Itt már nem is kell az embernek, hogy kívánságát betölthesse, jogászi furfanghoz folyamodnia. Legnagyobb-részt emberekről van szó, akiknek van önálló elhatározásuk és akik ezért, ha megkívánjuk őket, kényszer nélkül ügyes beszédre is hozzánk szegődnek. A parancsolat azonban éppen ezeket az

ügyeskedéseket tiltja, amikor az életünkhöz tartozó emberekről, vagy élőlényekről mondja: ne kívánd őket. Luther is arra int: inkább igyekezzél, hogy mindezek megmaradjanak gazdájuknál és feladatukat teljesítsék.

1. A parancsolat a tilalmazottakat abban a sorrendben veszi, ahogy azok a szívünkhöz a legközelebb állanak. Ezért veszi először az élettársat. Jézus azt mondja a hegyi beszédben: valaki asszonyra tekint gonosz kívánsággal, paráználkodott azzal az ő szívében. Azt a szent szövetséget, amelyik a házastársak között fenn áll, egy harmadik csak megronthatja. Még akkor is, ha kívánságának nem ad hangot, csak érezteti azt. Aki azonban ezt cselekszi, Isten teremtési törvénye ellen vét, amelynek alapján: „lesznek ketten egy testté“ és elválasztja azt, amit Isten egybeszerkesztett.

2. Másodszor az alkalmazottakról beszél a parancsolat. Az alkalmazottak hűséggel tartoznak uraiknak. Aki őket uraik ellen ingerli és magához, a saját szolgálatába igyekszik csábítani őket, megszegi a parancsolatot. Kicsiben ugyanaz a viszony az úr és szolgája között, mint Isten és az ember között. Két úrnak senki sem szolgálhat. És aki az eredeti úrtól elcsábít, az nem más, mint az ördög. A kívánság az ördög sugallata.

3. Harmadszor az állatokról van szó, és az ember eszközeiről. Ezek célja, hogy az ember életét feladatainak elvégzésére képessé tegyék. Aki ezeket elvonná tőlünk, az azt a szándékát mutatná meg, hogy nem akarja, hogy Istentől kapott feladatunkat elvégezzük. Ami az életünkhöz tartozik, az Isten akaratából tartozik hozzá. A kívánság meg akar rabolni ettől.

4. A kívánságtól a bűnig rövid az út. Csak alkalom kell hozzá. Ahhoz tehát, hogy a bűntől mentesek legyünk, már a szívben kell elfojtani azt. Még pedig nem csak azzal, hogy igyekszünk kiverni fejünkből ezeket a gondolatokat, hanem úgy, ahogy Luther tanácsolja: pozitíve, azaz éppen arra segítve felebarátainkat, hogy megtarthassák azokat. Ha egyszer úgy tudjuk nézni mindazt, ami az övé, mint ami Istenhez vezető úthoz tartozik, és mi is úgy érezzük, számára fontos, akkor azon leszünk, hogy segítsük, hogy Istenhez eljuthasson és ne legyen baja hűtlenséggel és engedetlenséggel.

Kemény Péter

budapesti vallástanító-lelkész.

Hetvened vasárnap.

Dél előttre. — Lukács 10, 38—42.

1. Szövegmagyarázat.

A nagy ünnepek közeledtekor Jézus elhagyta Kapernaumot s Jeruzsálem felé vette útját. Előreküldötte tanítványait, hogy szállást készítsenek az útbaeső helységeekben. Így jutottak el Bethániába. A falu legtekinetélyesebb családja fogadta otthonába Jézust. Három testvér lakott itt:

Lázár, Mária és Mártha. Örvendezve készülődtek, hogy méltóképen fogadhassák Jézust, akiről olyan sokat hallottak.

Mire megérkezett Jézus, a ház már ünnepi díszben ragyogott s a háziak keze tele volt munkával. Amint leült, hogy megpihenjen új híveinek otthonában, Mártha még nagyobb szorgalommal serénykedett, Mária pedig leült Jézus lábai elé s hallgatta beszédeit. Az első találkozás nyomán meleg barátság fejlődött ki a bethániai otthon lakói és Jézus között. Mária már az első találkozásnál az Urat hallgatá. A későbbi látogatások alkalmával Jézus barátjául fogadta Lázárt. (Ján. 11, 11.) Legkésőbbben Mártha jutott hitre, mégpedig Lázár feltámasztása alkalmával. (Ján. 11, 21 skk.)

2. Igehirdetés.

Jézus, Mária, Mártha.

Sokan boldogok, ha azzal dicsekedhetnek, hogy ők egy messze földön híres tanítóhoz jártak iskolába, hogy őket egy kiváló lelkész konfirmálta, hogy szüleik okos emberek voltak s őket istenfélelemre tanították. Az a tanítómester, lelkipásztor és nevelő azonban, akinek lábainál Mária ült, több minden embernél. Ő nemcsak tanítja Isten igéjét, hanem Ő maga a testté lett ige. Benne jelent meg Isten szeretete a földön. Ő mindnyájunk Megváltója, nemcsak az egyszerűké, hanem a bölcské is. Mert mindenki, még a bölcsék és hatalmasok is, a bűnrábszolgái. Még a legkiválóbb igehirdető, a legtisztább életű keresztyén ember is messze elmaradt attól, amit tanított. A szó mindig különb volt, mint a tett. Krisztusnál azonban nincs meg ez a különbség a tanítás és az életvalóság között. Emberi tanítóink emellett mindig csak a tanításukat akarják átadni, Krisztus pedig saját magát, életét, halálát és feltámasztását is. Ő, mindnyájunk Üdvözítője nemcsak igéjét adja, hanem életét is. Enélkül mindnyájan elveszünk. Ez az egy szükséges az üdvösséghez. Ezért az a legnagyobb boldogság, ha valaki Jézus lábainál ülhet. Ő nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon. Istennek a Jézus Krisztusban megnyilatkozó szeretetére van szükségünk.

Ezt pedig csak hittel fogadhatjuk el. A hitet is Istentől kapjuk. Hit nélkül meg nem érthetünk semmit Jézus Krisztus igéjéből. Hit által lehetünk Üdvözítőnknek ma is olyan költői, mint annakidején az apostolok. A hit nem iskolában megszerezhető tudás, nem különleges vallásos műveltség. Mária úgy ült Jézus elött, mint a lelkileg szegény a gazdag előtt. Nem szólt, csak figyelt és lelkébe véste Jézus szavait. Ezzel ő az Isten kinyilatkoztatása előtti helyes magunktartásának az élő példája. Benne testesül meg az a hit, amely Isten kinyilatkoztatott igéjét befogadja és megtartja. Akinek nem tetszik a Jézus lábainál való hely, az sohasem jut Istenhez. Sokat tudhat valaki Istentről, a világról, az életről, de ha hitetlen marad, tudása révén még nem üdvözül. Isten a hitet a Jézus lábainál ülő embereknek adja csu-

pán. A III. hitágazat lutheri magyarázata szerint valljuk, hogy saját értelmünkkel, vagy erőnkkel nem tudnánk Jézus Krisztusban hinni, sem öhozzá eljutni, hanem a Szentlélek hívott az *evangélium által*.

A jobb rész nem emberi munka, amit mi végzünk el Jézus Krisztusért s az ő dicsőségére. A jobb rész az evangélium, Isten ígéje, amit be kell fogadnunk. Mária és Mártha abban különböznek, hogy míg Mártha a saját felfogása szerint igyekezett szolgálni az Úrnak, addig Mária Jézus akarata szerint cselekedett. Mártha a konyhában serénykedett, Mária pedig hallgatta az Isten országa titkairól szóló kinyilatkoztatást. Mártha azzal szándékozott megmutatni Jézus iránti szeretetét, hogy adni akart. Mária pedig úgy mutatta meg szeretetét, hogy elfogadta, amit a Megváltó hirdetett neki. Az a fontos, hogy elfogadjuk mi is, amit Isten szeretete a Jézus Krisztusban nekünk ajándékoz. Isten iránti szeretetünknek ez az első és alapvető mozzanata. Istent szeretni *elsősorban* nem azt jelenti, hogy Isten parancsait betöltjük, kötelességeinket teljesítjük, embertársainkat szeretjük. Természetesen ezt is jelenti. De ha *csupán* erre korlátoznánk, egyoldalúságba esnénk. Isten iránti szeretetünk *elsősorban* azt jelentse, hogy engedjük Isten Szentlelkét lelkünkben munkálkodni, Isten kinyilatkoztatását elfogadjuk, a Krisztusban lett megváltást elsajátítjuk. Ez után majd önként, természetesen jön a szeretet Mártha-munkája.

Délutánra. — II. Mózes 20, 5b—6.

A tízparancsolat záradéka.

Végigvettük délutáni igehirdetéseinkben a tíz parancsolatot az elsőtől az utolsóig. Vajha szívünkre vettük volna őket. Megvizsgálni, ismerni, tudni azonban egészen más, mint cselekedni. Pedig rettenetes a felelősségünk Isten törvényének a megszegése miatt. Ebben az órában eléd lép mind a tíz parancsolat és kérdőre von az Isten: igyekeztél-e teljes szivedből és minden erődből arra, hogy gondolataidban, szavaidban és cselekedeteidben megvalósuljanak a parancsolatok?

A mai igékben még egyszer elénktárja Isten, hogy ő a kiadott törvényt végtelenül komolyan veszi. Lássuk meg még egyszer haragját és szeretetét. Büntető ítélettel sujtja ellenségeit, de kegyelmes azokhoz, akik akarata szerint élnek. Milyen csadálatos itt is: az Atya szeretete sokkalta nagyobb haragjánál.

Isten szent haragja megbünteti a parancsolatok megszegését a fiakban, az unokákban, sőt még a későbbi utódokban is. Izrael története (az ország kettéválása után) világosan mutatja, hogy a gonosz, Istentől elpártolt, bálványimádó nemzedék gyermekeinek milyen pusztulás a sorsa. Bizonyos, hogy nemcsak az ősök, az utódok is gonoszok voltak. Istentelen nemzedék gyermekei kitől tanuljanak istenfélelmet? Nem esik az alma messze a fájától.

Sok esetben láttam, hogy iszákos, erkölcstelen, laza életű szülők gyermekei magukon viselték őseik bűnének szomorú büntetését. Ilyenek láttán gondolnom kellett mai igénkre s arra, hogy Isten végtelenül komolyan veszi parancsolatainak a betöltését. Azt kérdezed, igazságos-e Isten eljárása? Ember, ki tett téged bíróul, hogy fíélkezz Isten felett? Van-e egyáltalán ártatlan ember? És Isten nem közölte-e akaratát igen-igen sokszor azokkal is, akik romlást hoztak utódaikra? — Egyébként pedig a szülő bűne miatt szenvedő embernek is hirdetteti Isten, hogy ő nem pusztítani akar s hogy azoknak, akik Istent szeretik, minden javukra van. Krisztus őértük is meghalt s Krisztusban nekik is új életet akar ajándékozni az Atya.

Igéinkben feltárul az is, hogy az istenfélő ember gyermekeit, unokáit s azok utódait Isten igen sokáig áldásával kíséri. Ábrahám példája megmutatja, hogy az Úr áldása milyen hosszú ideig megmaradt utódain és hogy Isten mennyire türelmes volt hozzájuk. — Milyen jó tudnunk, hogy kegyelmes Istenünk van, aki mindent tud és számon tart, különösen akaratainak teljesítését. Milyen jó tudnunk olyan Istenről, aki szeretetében odáig ment, hogy Fiát áldozta oda értünk. Nekünk, a parancsolatok betöltésében erőtelens, bűnös gyermekeinek meg tud bocsátani, de nem a mi „jóságunkért“, hanem az Ő végtelen irgalmaért. Hiszen azt mondja az első parancsolat kezdetén éppúgy, mint a parancsolatok záradékánál, hogy ő a „te Istened“. Ő meg akar téged tartani. Benne bízzál. Ebben a hitben ajándékozza neked Isten a parancsolatok betöltését is.

vitéz Virág Jenő
budapesti vallástanár.

Hatvanad vasárnap.

Délelőttre. — János 11, 20—27.

Hiszed-e, hogy Jézus a feltámadás és az élet?

Az eredeti szöveg és a fordítások egybevetése. 20. b)-t Masznyik így fordítja: Mária ellenben odahaza gyászolt. 21. a)-t így: M. Jézust e szókkal fogadta. A régebbi Károlyi ford. az adelfos szót atyámfiának fordítja. 25. v.-ben zésetai (fut. pass.) Masznyik és Luthernál: élni fog. 26. mé apothané eis ton aióna a magyarban egyszerűen így van: soha meg nem hal. A görögben az aion, eon többet fejez ki. 27. versben Raffay S. Mártha választ az eredetinek megfelelően mult időben fordítja: „én elhittem“. A tót fordítás is. Erchomenos-t Czeglédy így fordítja: el kell jönnie, Masznyik ... Istennek várva várt fia.

Hatvanad vasárnapi textusok egybevetése: Általában véve ezek az igék utalnak Jézus szenvedésére, halálára, feltámadására, életére, a keresztről való beszéd hirdetésére, elfogadására; Krisztus halála és feltámadása gyümölcseire. Ez a vasárnap is a ker. egyházban böjti vasárnap. Az ógyh. ev. a magvetőről, ill. az elvetett mag sorsáról szól. Böjtbén vonatk. Ján. 12, 24-re. Ha a földbe esett mag el nem hal, csak egymaga marad, ha

pedig elhal, sok gyümölcsöt terem. Az ó egyh. ep. Pál szenvedéseiről, elragadtatásairól ír. Az ap. az igehirdető és százannyi gyümölcsstermés mintaképe. Würt. ev. a zsidók hitetlenségéről, Jézus felemeltetéséről szól, az ep. pedig Jézusról, ki nagy pap az Isten háza felett s akinek a vére megtisztít. Rajnai ev.: Pét. vallástétele, Jézus először jelenti szenvedéseit, ep.: Jézus halála, élete és ennek gyümölcsei. Szász egyh.-i: Jézus a samáriai asszonynak az élő vizről beszél, ep.: Pál elragadtatásai. Eisenachi ep.: Pál a fogságban örül az ev. hirdetésének, neki az élet Krisztus és a meghalás nyereség. E mai eisenachi ev. közli Jézus beszédjét Márhával, hogy őt elvezesse arra a hitre, mely képes elfogadni, hogy ő a feltámadás és az élet.

A mai vasárnapi igék summája: Jézust, ki szenvedett és meghalt értetted is, ki a feltámadás és az élet, őt és az igéjét, mint magot, hittelel fogadd el, hogy életed és gyümölcshozásod legyen.

Meditáció. A betániai család, mely már régebről ismerte Jézust, midőn Lázár beteg lett s hamarosan nem gyógyult meg, Jézushoz fordult segítségért. Üzentek a testvérek, Mártha és Mária, hogy akit szeret Jézus, az beteg. Kihez is fordulhattak volna máshoz segítségért? Hiszen ismerték Őt, az Ő isteni hatalmát, szerették Őt s Ő is őket. Tudták, hogy egyedül csakis Ő segíthet. Jézus nem indult el azonnal, hanem 2 napig maradt még azon a helyen, Pereában. Ő Lázár halálát és feltámasztását használta fel annak a hittel való elfogadására, elsajátítására, hogy Ő az élet és a feltámadás. Ennek elfogadására készítette el tanítványait (4. és 11. vers) és a testvérpárt. Jézus előtt ez, ennek elhívése fontosabb volt, mint Lázár feltámasztása. Ez előtte az Ő tanítványai és követői számára csak dokumentálása volt az Ő hatalmának. Az tény, hogy így mélyebben maradt meg lelkükben, amint Jézus így az Ő hatalmának jelével is megerősítette hitüket. Jézus még ekkor nem támadt fel, így ezt az Ő hatalmát Lázáron mutatta meg.

Jézus megérkezésekor Lázár négy napos halott volt. Megérkezésének hírére előbb a gyors és tevékenyebb Mártha tudta meg s kiment Jézus elé, anélkül, hogy szólt volna nővérének, ki bent a látogatókkal ült, s gyászolt. Ők nem tettek Neki szemrehányást (21. és 32. v.), csak kifejezésre juttatták, ami őket foglalkoztatta, hogy ha Jézus ott lett volna, nem halt volna meg testvérük. Hitték Jézus hatalmát, hogy az Ő jelenlétében nem halt volna meg. Minél nagyobb a nyomorúság, legyen annál nagyobb a hit!

Jézus először Márhának egy határozott, de általános kijelentést tett: Feltámad a te testvéred. M. az utolsó napi feltámadással, viszontlátással vigasztalta magát, a mostani viszontlátásra ő nem is gondolt. Abban az időben nem volt még ismeretes és általános az életre és kárhozatra való feltámadás, csak az, hogy a választott nép feltámad ez örök boldogságra.

Mártha lelke, szíve ott Jézus előtt s testvérei sírja közelében hullámozott, mint a viharban a hajó, míg eljutott az elcsendesítéshez, megnyugtatóshoz.

Jézus Mártha gondolatát, hitét egyszerre a messi jövendőtől a jelenbe, még pedig a maga személyére irányította: Én, senki más, én vagyok a feltámadás és az élet. Személyes feltámasztó, megelevenítő. Ján. 14, 6; Kol. 3, 4. A feltámadás, a halál fölött való győzelem nem személytelen dolog, nem fizikai esemény, hanem Jézus tette, személyes cselekedete. Én vagyok az a személyes hatalom, ki a halottakat feltámasztom, mert én vagyok az igazi tulajdonképpeni élet (Ján. 1, 4.), ki eljöttem, hogy nektek, halál gyermekeinek életet adjak e pillanatban és évszázadok múlva is. Dogmatikai igazság meghatározása helyébe a személyébe vetett bizalmat, hitet helyezte. (A 4. és 6. részben az élővíz, kenyér ideája helyébe magát helyezte.) Aki hit által az én lényemet, engem befogad, ha meghal is (mint Lázár) élni fog. Ezt az életet kell neked és nekem szívünkbe zárunk.

Jézus azért mondotta elsőnek a feltámadást, mert ez a helyzeti beszélgetésből következett, de Mártha gondolatát is az élet bírására fordította, mert neki is ez a szükséges és ebben áll az ő és Lázár üdvössége. Hogy élete legyen, hinnie kell. Aki hisz Benne, nem lesz vesztes, még ha a testi halálba megy is. Ha Krisztust, az életet hittel elsajátítja az ember, ez megmarad minket megtartva, még ha a testi halált el is szenvedjük, Ő is elszenvedte. Ebben az értelemben élt, nem halt meg a hívő Lázár, bár testileg meghalt. (Ján. 5, 24—26.; Lk. 20, 38.)

Az Úr kettős kifejezést használ a 25—26. v.-ben: a holtak ismét élnek, az élők meg nem halnak. A meghalt hívők, ha a halál mélységét meg is érintik, újból feljönnek a feltámadásra, az élő hívek nem fognak soha a halál tulajdonképpeni mélyébe süllyedni, mert oly erősen megragadja őket Ő, a mennyből jövő és odaigyekvő élet. A feldobott kő magával viszi azt a terhet, mely a földre lehozza. Így a testi halálba menő hívő Krisztus életének azt az erejét, vonását magával viszi, mely őt ismét felhozza.

Az elsőből azt tanulhatta meg Mártha, hogy Lázár, bár feltámadás nélkül van, él, a másik mondatból pedig azt, hogy ő, aki még él, mindenekelőtt Krisztusban levő romolhatatlan életet igyekezzen élni.

Az Úr végül határozottan személyéhez intézve, felteszi a kérdést: Hiszed-e ezt? Ő pedig válaszolja az Úrnak: Igen, Uram, én elhittem, hogy te vagy a Krisztus. Az Úr a hit válaszát várta s meg is kapta.

A *kidolgozásban* kiindulhatunk abból, hogy az ember legnagyobb kérdése az élet. A földi, testi ember a földi élethez ragaszkodik, ezt szeretné a végtelenségig megnyújtani. Az ember legnagyobb félelme a halál: a testi ember mindent elkövet, hogy elkerülhesse, vagy legalább minél később essék karjába. Ezzel szemben rá kell mutatnunk arra, hogy Jézusban van az igazi élet, melyen nincs ereje a halálnak, ezt az életet Ő adja minékünk is a hit által, Ő adja, mert Ő az élet és feltámadás. Ő legyőzte a bűnt, sátánt, halált, az élet ellenségeit. Ő hitet, ennek elfogadását kívánja,

mint Márthától. Mennyivel könnyebb nekünk elhinni, mint neki, mert mi már sokkal többet tudunk, mi már ismerjük Jézus feltámadását és annyi hívő bizonyágtételét, kiknek élet a Krisztus és a meghalás nyereség. A földi élet erre való drága alkalom, hogy találkozzál Jézussal, az étellel és hittel elfogadd. Jézus azt akarja, hogy a te életed is hitben való élet legyen, hogy amely életet most testben éled, az Isten Fiában való hitben éljed, aki szeretett téged és önmagát adta értetted. Gal. 2, 20.

Vázlatok.

Hiszed-e,

1. *hogy Jézus a te feltámadásod és*
2. *a te életed?*

Hit által mondhatod:

1. *hogy Krisztus a te életed és*
2. *a meghalás nyereség.*

Délutánra. — I. Mózes 1, 26—27.

I. Hitágazat a)

A délelőtti igehirdetés is a hit világába vezetett. E délutáni igénk és vele kapcsolatosan az I. hitágazat s annak magyarázata is Luther nagykátéja szerint a 10. par. után azért következik a Hiszekegy megismerése, hogy megtudjuk annak is az útját, módját: honnan és miáltal szerezzünk erőt a betöltésre, hiszen mi a saját erőnkből nem vagyunk erre képesek.

Az ap. hitv. általában véve szól Istenről, a mindenható Atyáról, ki teremtette a mennyet és földet. Igénk az ember teremtéséről szól. Luther a kiskátéban pedig személyes hitvallást tesz: hiszem, hogy Isten teremtett engem... Tehát én is az Ő akaratából vagyok e földön. Ő nemcsak akkor teremtett, hanem azóta is s állandóan fenntart, munkálkodik. Ján. 5, 17.

Isten teremtette e világot és engem: ez tény, valóság. Ő teremtője mindennek, de én ezt nem egyszerűen tudomásul veszem, hanem hiszem. Isten az Ő igéjében ezt kijelenti, tehát ez kijelentési igazság s én ezt hiszem s így ez hitigazság. Isten kijelentésére az ember hittel felel. A hit arra kötelez, hogy ebben állandóan megmaradjak, megharcolva a hit harcát.

Vázlat. 1. A teremtés fenntartás *hitalapja*: Isten ígéje. Isten teremtett, még pedig megkülönböztetve a többi teremtménytől, amelyet csak parancsoló szavával teremtett. Mielőtt az embert teremtette, kijelentést tett. Az Ő képére és hasonlatosságára teremtett. (Részletezendő, mi az Isten képe és hasonlatossága rajtam: lélek, értelem, szabadság, jó- és rossz közti különbségtétel: Krisztus az ember mintaképe. Kol. 1, 16. c., Gal. 4, 19.)

2. A teremtés és fenntartás *hittartalma*: engem, minden teremtménnyel együtt. Tehát Ő teremtette embertársaimat, hozzám tartozóimat is. E hit összekapcsol időileg és térbelileg embertársaimmal; őket is, kik voltak és élnek, ugyanaz az Isten teremtette. Ő teremtette minden tagomat, Ő tart fenn engem, mindnyájunkat. Az Ő fenntartása nélkül meg nem maradhatnánk.

3. *Áldása.* Érzem, tudom, hiszem, hogy nem vagyok gazdátlan elhagyatott. Van Istenem, van Uram, van Teremtőm, ki rólam el nem feledkezik, el nem hagy, ha én őt el nem hagyom. Hát elfeledkezhetik-e az anya gyermekéről... én te rólad el nem feledkezem. És. 49, 15; És. 43, 1. így szól az Úr, a te Teremtőd... Mennyi vigasztalás, erő származik a teremtés és fenntartás hitből, ha el tudom mondani: Isten gyermeke vagyok! Mindnyájan Isten fiai vagytok a Krisztus Jézusban való hit által. Gal. 3, 26.

4. *Kötelezése:* megállni e hitben, hogy Isten magának teremtett, hogy az Ő dicsőségét szolgáljam a teremtmények fölött való uralkodással is, hogy az Isten képét és hasonlatosságát megőrizzem, engedjem az Úr vére által megtisztítani. Arra kell igyekeznem, hogy Isten Atyám is legyen, necsak Teremtőm. A hitetlennek Isten csak Teremtője, a hívőknek Atyjuk is. Jézus mondta a zsidóknak: Ti az ördög atyától valók vagytok. Ján. 8. 44. Aki a bűnnek szolgál, a sátán gyermeke. A teremtett világ sóvárogva várja az Isten fiainak megjelenését. Róm. 8, 9.

Gerhát Sándor
galgagutai lelkész.

Ötvened vasárnap.

Délelőttre. — Márk 10, 35—45.

1. Szövegmagyarázat.

A mai ígerésnek az előző versekkel való tárgyi összefüggése nyilvánvaló. A tanítványok tudják, hogy mostani útjuk célja Jeruzsálem és hogy Mesterük végül is megdicsőíttetik. Ezen reménységük alapszik Mk. 9, 1-en: Némelyek meg fogják látni, hogy Isten országa eljön hatalommal; Mk. 9, 2—7-en: Jézus dicsőségéről sajtáságos tapasztalatokat tettek; Mk. 10, 33—34-en, mely jövődőlésből a szenvedésre vonatkozót figyelmen kívül hagyták, a feltámadásra vonatkozót pedig Jézus jövődőlésére vonatkoztatták. — A Zebedeus-fiaknak, Jánosnak és Jakabnak kivételes elbánásra irányuló kérése, mely Máté szerint édesanyjuknak, Saloméának is a kérése, Jézusnak egyik szaván alapszik (Mt. 19, 28). Ezenkívül még az is hozzájárulhatott kérésük előterjesztéséhez, hogy családjuk rokonságban volt Jézus családjával, továbbá, hogy tisztában voltak azzal, miszerint Jézus királysága már nem sokáig késhetik. — Ez a királyság nem jöhet el szenvedés nélkül. Minden zsidó tudta, hogy a Messiás eljövetele szenvedéssel és nyomorúsággal fog járni. A kehely már az Ószövetségben a szenvedés képe (És. 51, 17, 22). Szünetre utal a keresztség is. A kehely a benső, a keresztség a külső szenvedésre. A kehely arra is utal, hogy a szenvedés Istentől van, Isten nyújtja azt; a keresztség ezenkívül még a szenvedés céljára és gyümölcsére, amely sokak váltságában áll. A kehely inkább a cselekvő, míg a keresztség inkább a szenvedő engedelmisséget jellemzi. A keresztség a dicsőség árnyékát is előrevetíti. „Izraelben mindenre, ami szentséget és tisztaságot követelt, keresztséggel készültek fel az emberek. Ha valaki a templom szentélyébe kívánt bebocsáttatást, előbb

meg kellett keresztelkednie“ (Schlatter). — A 39. vers jövendölése nem vaticinium ex eventu, azaz nem olyan jövendölés, amely formáját csak akkor nyerte, amikor az már bekövetkezett. — A „váltás“ kifejezése az Ige háttérében meghúzódó jogszokásra utal, amely szerint egy eljátszott emberi élet pénzzel megváltható volt. Esetleg az Egyiptomból való szabadításra is emlékeztet, amely szabadítással kapcsolatban vér folyt. — „Sokakért“, azaz az egész népközösségért (És. 53, 11). Tulajdonképpen mindenkéért.

2. Igehirdetés. Dicsőség felé.

A tanítványok kívánsággal fordulnak az Úrhoz. Természetes, hogy *Urukhoz* fordulnak. Nem mindig így történik. Sokszor máshoz, vagy előbb mindenki máshoz fordulnak Krisztus tanítványai is, mielőtt Urukhoz fordulnának. Ez természetellenes. Határozott *kívánságuk* van, bár a forma, melybe azt öltöztetik, határozatlan és szerény: „szeretnők“; „kérünk“.*) Előre, még mielőtt kimondják kérésüket, biztosítani akarják ennek a teljesítését. Az Úr kívánságnak minősíti. Ő a forma mögött tisztán látja a lényegét, a feltételes mód mögött a határozott akarást. Szívek és vesék vizsgálója Ő. Semmi értelme sincsen annak, hogy ne nyitott könyvként álljunk eléje és ne nyiltan forduljunk Hozzá.

A tanítványok kívánsága: dicsőséget adjon nekik Uruk. A saját eljövendő dicsőségében részesítse majd őket. Krisztus tanítványainak ilyen kívánsága reális, mert ez a dicsőség van és lesz és éppen Krisztus tanítványainak van kilátásba helyezve. Csak akkor különös és nem tanítványi, ha csak önmagukra gondolnak, mikor kívánnak; önzően kívánnak, mert nemcsak Uruk dicsőségében való részesülést, hanem e dicsőségben megkülönböztetett helyet, uralkodói szerepet kívánnak maguknak. Mi sém természetesebb, mint hogy ez irigységet, féltékenységet, haragot von maga után, vált ki másoknál; Krisztus tanítványainál is (v. 41, Gal. 5, 26.). Milyen emberi is tud lenni a tanítvány is! Az emberi önzés még öbenne is megtalálható, ha mindjárt kegyesség köpenyébe rejtve is, amellyel mintegy be akarja magát biztosítani az Úrral való dicsőséges közösségre. (Ezzel szemben Róm. 9, 3.) Pedig erre a dicsőségre vonatkozólag mi nem tudhatunk és nem is akarhatunk semmit. Krisztus királyságában, Isten országában, az örök dicsőség tekintetében protekció nincs és nem érvényesül, úgyszintén személyi, családi, faji vagy egyéb kapcsolatok és szempontok sem. Ott minden Isten tetszésétől függ (v. 40.). Ezért nem lehet igényeket bejelenteni és kívánságokat táplálni. Ami ott van és történik, s maga a Krisztus királysága, valamint a kívánt dicsőség Istennek titka. Ezt a titkot, ezt a dicsőséget, örök sorsunkat kizárólag és teljesen az Isten

*) Csak a magyar fordításban; az eredeti szöveg szerint határozott kívánságról van szó.

kezébe kell letennünk. Ez az egyetlen és legjobb „biztosíték” a számunkra. Ahol az Ige által docta ignorantia esete forog fenn, ott ezt a tudatlanságunkat nem kell szégyelnünk, mert „aki Isten fenségét kutatja, az semmivé lesz fényességében”. Teljesen Isten kezébe letenni magunkat s örök dicsőségünket! Oh, meg tudjuk-e tenni? Tudjuk-e kívánni, hogy Isten adjon nekünk dicsőséget?

A tanítványok dicsőségének útja: azt kívánni, amit tudhatunk, mert Isten nem tartja titokban, és *azt akarni s cselekedni, amit Isten követel tőlünk.* Alávetni magunkat Isten követelésének. Isten követelése pedig ez: nem nagy, hanem kicsiny lenni. Alábbszállni. A nagy-lenni-akarás, a nagyravágyás „az ember legalsóbb ruhája, melyet legelőször vesz magára és legutoljára vet le”. Le vele! *Útunk,* melyet Isten megkövetel és megjelöl a számunkra, a kicsinynek és alázatosnak az útja. — S nem első, hanem utolsó lenni. Első annak a felismerésében, hogy utolsó vagyok, mert a bűnösök között az első. Nem uralkodni, hanem szolgálat lenni és szolgálni. Dia-konos azaz a sivatag porán áthaladva teljesíteni a tanítványi hivatást. Teljesíteni más akaratát. Isten akaratát. Mindenki javára, előbbrevitelére, hogy dicsősége lehessen. És szenvedni. Együtt szenvedni az Úrral. Ha kell, vértanuságot szenvedni Érette. Bármennyire ellenkezik is ez a természeti emberünkkel: „A test mindig megdicsőülni akar, mielőtt és anélkül, hogy megfeszíttetné; felmagasztaltatni kíván megölettetés nélkül”. És bármennyire ellentétben áll ez a külső világgal, melyben élünk, szolgálunk és várjuk a dicsőséget: ez a külső világ önmagát igenli s nem is tehet mást, a tanítványok világa pedig az önodaadás, önfeláldozás, szolgálatban elégedés, az Úrral együttélés és együtthaladás világa. Ha kicsiny tudok lenni, leszek nagy. Ha utolsó tudok lenni leszek első. Ha szolgálat tudok lenni, leszek „úr”. Ha vértanu tudok lenni, leszek részese Uram dicsőségének. A dicsőség útja: akarni és cselekedni, amit Isten követel tőlünk.

Igy mutatta meg Jézus a dicsőség útját. Szolgált és keresztalált halt. Bizonyos, hogy Neki szolgáltak emberek (Márk 1, 31; 15, 41. stb.), azonban a Neki szánt szolgálat nem volt életének a célja, hanem ellenkezőleg élete célja az volt, hogy Ő szolgáljon. Szolgálat annyira abszolút volt, hogy halálát is maga után vont. Nem állt meg a halál kapuja előtt. Nem volt a meghátrálás embere. Szolgálat éppen életének a halálba adásában lett teljessé: a halálban lett az élete váltságdíjjá és váltsággá. Ár lett. Drága ár. Élete és halála együtt. Egyetemes váltsággá. Minden hívó üdvösségére. Az én üdvösségemre. S ezentúl Isten dicsőségére.

S Jézus képesít arra, hogy a dicsőség útját járjuk. Az utat, mely az Ő dicsőségébe visz, de itt alant az alázatos, szeretni és szenvedni kész és képes szolgálat útja. Képesít azáltal, hogy megváltott azaz rabszolgaságunkból megszabadított szabad szolgálivá tett (Gal. 5, 13.). Enélkül képtelenek volnánk rá.

Enélkül csak átkos és meddő kívánság maradna számunkra a dicsőség. De így képesek vagyunk menni a dicsőség felé. Egy misszionárius írja: Egy faluban megkereszteltem néhány kasztonkivülit. Az ünnepély végén a házigazda megfogta a kezemet és így szólt hozzám: „Arra kérném, menjen keresztül az én kis földemen és házikómon, és ha ez megtörténik, a mult minden bűne és tisztátalansága elvétetik tőlem és minden tisztává lesz.“ Ember ugyan hiába lép át földön, házon, szíven és életen, de ha valaki más, az Úr áthalad rajta, dicsőség fénylik a lába nyomán.

Délutánra. — I. Mózes 1, 28—29.

I. Hitágazat b)

Isten a Teremtőnk: hogy vagyunk és amik vagyunk és amink van, Istentől van. Életet és mindenféle jót Ő adott. Adományaihoz, áldásaihoz feladatot is kapcsolt, amely amazokra kiterjed. *Életfeladatunk is Istentől van.* Mástól nyert, az Istentől kapott szemben álló életfeladatunk nem lehet. Igazi életfeladatunk Isten teremtési rendjében gyökerezik. Minden más „életfeladat“ gyökértelen és meddő. Igénk ráirányítja tekintetünket az Istentől nyert, a teremtési rendben rejlő életfeladatra:

Szaporodjatok! Isten azt akarja, hogy Ádám ne maradjon egyedül. Évával együtt se maradjanak egyedül. Szaporodjanak és töltsék be a földet. Férfi, nő, házasság, család, törzs, nép, emberiség: Isten teremtési parancsának egyenes vonala. Miként a növénynek és az állatnak, úgy az embernek is megadta Isten a saját fajának fenntartására szükséges „teremtő“ erőt, ami magától értetődően semmiképpen sem akarja a teremtő Isten kikapcsolódását, tehát mondjuk „természettudományos“ állásfoglalást jelenteni, hanem Luther szava értelmében „a házasságban Isten teremtési műve folytatódik“. Ezek alapján: 1. Nincs igaza a militarisztikus világnézetnek akkor, mikor a háború mellett tör lándzsát azért, mert a háború ritkítja az emberek sorát, ami szerinte életszükséglet, mert sok az eszkimó és kevés a foka. 2. Bűn a természetes szaporodás korlátozása vagy teljes meggátlása (egyke-rendszer, kettőcske-rendszer). Bűn nemcsak azért, mert Isten fenti parancsába ütközik, hanem azért is, mert szükségképpen fajtalanokodásra és gyilkosságra vezet. 3. Alaptalan, oktalan és bűnös az aggodalmaskodás, hogy túl sok lesz az ember a földön és mi hogyan fogunk megélni, különösen a mai nehéz időkben, ha nagyobb lesz a családunk. Isten „a test és élet minden szükségletével és táplálékával naponként bőven ellát“, ha a „bőven“ szót másképpen értelmezi is, mint mi emberek értelmezni szeretjük. „Életem javára és szükségleteinek a szolgálatára rendelte minden teremtményét, az égen a napot, a holdat és a csillagokat, a nappalt és az éjszakát, levegőt, tüzet, vizet, a földet is mindazzal, amit hordoz és megteremt, a madarakat, halakat s egyéb állatokat, a gabonát és mindenféle növényeket; úgyszintén amilyen testi és időleges javak még csak

megnevezhetők: jó kormányzat, békességet, biztonságot . . . napról-napra meg is oltalmaz és meg is őriz“ (Nagy Káté).

Uralkodjatok! Ez is életfeladatunk. Teremtő Istenünk úrrá, királlyá tette az embert. Vicekirállyá. Mert felette Ő a király. „Az ember csak egyetlen (magán- vagy mással-) hangzó avagy egyetlen betűcske az egész teremtett világhoz viszonyítva“ (Luther), mégis neki szánta Isten a világ feletti uralmat. Neki mint az Isten képére teremtett lénynek. Mivel Isten képére teremtettet az ember, azért uralkodjék. Uralkodjék az állatok fölött. Uralkodjék a föld és tenger lényei és kincsei fölött. Uralkodjék a természeti erők: tűz, víz, villamosság stb. felett. Az embernek „uralkodása“ munkálkodást jelent. A munka feladat, kötelesség, nem pedig szégyen és nem szolgaság velejárója. És az embernek tudományos, technikai vívmányai, művészeti, kulturális alkotásai létjogosultsággal bírnak. Áldást is jelenthetnek. Csak arról nem szól a teremtési Ige, hogy az ember emberek felett is úr lehet. Erről nem szól. Az embernek ura az Isten. Az ember mint Isten teremtménye, ha úr és alkirály is, Isten uralma alatt áll. *Nem független az Istentől.* Mint úr is Isten tulajdona. Isten tulajdona pedig nem független az Istentől. Istennel együttmaradva, magát Tőle nem függetleníve, nem szekularizált emberként végezheti csak el életfeladatát. Csak Istenével együtt lehet igazi ember. Istentől elszakadva s magát függetleníve az állatnál is gonoszabb. S rettenetesen gonosz minden tudományos, technikai, művészeti produktuma is. Rettenetes az egész emberi kultúra. Tapasztaljuk. Isten uralma alatt azonban átok helyett áldást jelent az ember az ő „uralkodásával“ itt a földön. Ezt parancsolja Isten. Ezt teszi lehetővé Isten. Minden lehetőség foglalatja: Krisztus . . .

Istent merő szeretet vezette abban, hogy az embernek életfeladatot jelölt ki és hogy ennek az elvégzésében Ő maga rendelkezésére áll az embernek. A szeretet nem keresi az érdemeket és az érdemes mívoltunkat. Ha ezt tenné, nem volna szeretet. És lehetetlen is volna életfeladatról s általában életről beszélni. De Istenünk szeretet. Isten szeret engem. Erre gondolok, mikor életem mint feladat és kötelesség akar rámnehezedni.

Isten szeretete természetesen megköveteli és maga után vonja *viszontszeretetünket* (I. János 4, 19.), engedelmséggben szolgáló, a nekünk juttatott feladatokat Isten akarata szerint teljesítő életünk háláját. Lehetetlenné válik számunkra „az Istentől eltántorodott világ“ magatartása, amelyik világ „vakságától megverten csupán saját nagyravágásának, fősvénységének, élvezetvágyának és könnyebb életének kielégítésére pazarolja Istennek minden javát és adományát s az Isten felé még a képít sem fordítja, hogy legalább köszönetet mondana neki, vagy elismerné Urának és Teremtőjének“ (Nagy Káté).

Zulauf Henrik

a Fébé vezető lelkésze.

A kohézió.

(Prédikáció gyámintézeti istentiszteleten.)

Róm. 12, 4—5.

A természettudomány könyvei régóta beszélnek egy csodálatosan nagy erőről: az ú. n. kohézióról. Azt tanítják nevezetesen, hogy ezen a világon minden szilárd anyagot ez a rejtelmes, nagy erő: a kohézió tart össze egy testté. Az óriási sziklatömbök apró szemeit, a mérhetetlen súlyt hordozó vasdaruk kicsi szemcséit ez az erő szorítja össze kemény egységbe. Ha a kohézió csak egyetlen pillanatra is megszűnnék — szélkergette futóhomokká lenne a Kárpátok minden hegyóriása, gyermekeink apró lépései alatt könnyedén porlana szét a legkeményebb szikla és ezer szilánkra hullana a gőzkalapáccsal összevert vasdarab!... Hogy ez a drága templom, amelyben összegyülekeztünk, éppen most a fejünkre nem roskad, azt Isten után éppen ennek a rejtelmes erőnek, a kohéziónak köszönhetjük. A téglasorokat, a falba épített kődarabokat, meg a parányi homokszemeket valami csodálatos, nagy szerelemmel öleli egységbe évtizedek, talán évszázadok óta: a kohézió! Ez az erő tartja szilárdan a földet, hogy tehetetlenül a semmiségbe ne hulljon... ez az erő feszül a csillagok világában... és távoli, ismeretlen naprendszereknek ez az erő biztosítja fennmaradását.

De hirdetem azt is, hogy a kohézió nem csupán természeti törvény, nemcsak kőre, fára, vasra vonatkozik, a kohézió világtörvény, melynek érvényesülni és uralkodni kell az emberek erkölcsi világában is. Íme az Istennek beszéde üzeni ma nekünk: „Sokan egy test vagyunk a Krisztusban, egyenként pedig egymásnak tagjai vagyunk!” Erre a törvényre építette fel az Isten keze egész emberi világunkat. Ha megtagadjuk ezt a törvényt, higyjétek el, rendre dől itt minden, és rettenetes ítéletként pusztulás szakad a világra.

Figyeljétek csak meg: mivé lesz a családi otthon, ahol a tagok szeretetlen, gonosz önzéssel megtagadják egymást, ahol mindenki csak önmagának akar élni, ahol az egymásért való felelősség kihalt a szívekből. Ha láttatok már pusztuló, ősi portákat, omladozó várkastélyokat, szétzúzott családot — nem éreztétek-e meg, hogy a romok felett ott szálldos a riasztó kiáltás: Itt megtagadták az Isten világtörvényét... itt nem ismerték el, hogy egymásnak tagjai vagyunk... itt nem kötözte egybe a szíveket a szeretet kohéziója!

De elpusztul a nemzet is, amelynek minden rendű és rangú gyermekét nem foglalja egy testté az Isten parancs-szava! A társadalom különböző osztályai mindig kiegészítik egymást, és büntetlenül sohasem törhetnek egymásra. Az egyiknek élete élet-lángot visz máshova is, a halála meg halál-éjszakáját borítja a másik fölé is. Jól emlékszem még rá, hogy valami 10 esztendővel ezelőtt, milyen egykedvűen nézte a magyar társadalom a falusi ember vészes elszegényedését, azt gondolván, hogy a

sötét gond megállapodik majd a falusi házak alacsony küszöbén. És mi történt?... Hamarosan jött a fizetésleszállítás, mely megrázta a tisztviselők társadalmát, azután itt is, ott is bezártak egy-egy gyárat s kihűlt kazánok, a ledöntött gyárkémények szörnyű romlást zúdítottak ezernyi ezer munkáscsaládra. A nyomorúság keserű gondja nem állt meg a magyar gazdák egyszerű, gerendás szobáinál, hanem sodorta magával az egész nemzetet, sápadtabbá tette a tisztviselők arcát, kiverte a szerszámot a munkások kezéből és lent a föld alatt, a bányák mélyén halált váró, kegyetlen éhség-sztrájkra lázította elkeseredett emberek százait... Egy angol püspök cáfolhatatlanul kimutatta, hogy a szegény, tüdővésztes szövőmunkások miként szótték bele a legfinomabb angol szövetekbe sorvadásuk fertőző csiráit és miként fertőzték meg a finom ruhákon keresztül a felső tízezreket! Avagy itthon, nálunk nem történt-e már meg, hogy a nyomortanyák egyik agyonfertőzött kis embere az iskolapadon, vagy az utcai találkozáson keresztül ráköhögte a maga betegségét a gazdag család féltve babusgatott kis egyetlenére... és néhány nap múlva kétségbeesett szülők virrasztottak kezüket tördelve lázrózsás arcú gyermekük betegágya mellett!... Vegyétek hát eszetekbe, láthatatlan szálakkal össze vagyunk kötözve... életnek és halálnak sugarai áradnak ki belőlünk egymásra. Nem marad társtalan a könny, nem virraszt egyedül a gond, lélekről lélekre száll a bánat... mert egymásnak tagjai vagyunk!

Vagy tekintsétek a nemzetek életét! Ugye, hogyan összekavarodott a világ. Felmondták a nemzetek, hogy egymásnak tagjai. Együttműködés, egymás becsülése helyett áll a harc, a mindenek háborúja mindenek ellen! Egyre súlyosabbra nehezedik az élet. Azt gondoltuk, ha körülbarrikádozzuk magunkat vámsorompókkal, ha nem törődünk egymással, egyszerre paradicsommá válik minden ország! És most itt van ennek a Kainokoskodásnak nagyszerű eredménye! Minden nemzet sír, minden országon végigszánt az inség, ma már csak nélkülözők vannak, mert egymásnak tagjai vagyunk! Isten törvénye összekötözte a népeket s ha botor fejjel elleneállunk az Úr parancsának, az ítélet itt sem maradhat el.

... De még tovább kell menni! Az a törvény, aminek érvényesülni kell a természet világában, ami nélkül nem maradhat fenn sem család, sem társadalom, sem nemzet, ugyanaz a törvény vonatkozik a Krisztus anyaszentegyházára is. Evangélikus gyülekezetek! Mi sokan egy test vagyunk a Krisztusban, egymásnak pedig tagjai vagyunk!

Ha magyarországi evangélikus egyházunk sok szorongatásáról akarnék megemlékezni, elmondhatnám, hogy anyaszentegyházunkban alig számlálunk 700.000 lelket, tehát ezen a földön mi vagyunk az egyik legkisebb keresztyén egyház. Elmondhatnám, hogy a kenyértermő földbirtokból nekünk jutott a legkevesebb, mi vagyunk hát a legszegényebb egyház. Elmondhatnám, hogy mi vagyunk az oldott kéve egyháza, mert azt a

700.000 lelket is szétszórta az üldözések zivatara az egész ország minden vidékére. Nekünk van a legtöbb törpe gyülekezetünk, ahol sokszor néhány száz lélek hordozza az egyház terheit. Nekünk van a legnagyobb szórványterületünk, ahol másávallású felebarátok tömegében alig néhány hívünk őrzi az evangéliom reánk bízott kincsét...

De mégsem ezek a bajok az igazi bajok!

Képzeljétek csak el, hogy a magyar hazában ez a 700.000 evangélikus egy bonthatatlan egységet alkot. Képzeljétek el, hogy ez a 700.000 ember egyetlen reménységgel, egyetlen imádsággal kél és fekszik. Képzeljétek el, hogy ezt a 700.000 embert egyetlen nagy gondolat hevíti, egyetlen parancs mozgatja és egyetlen akarat bírja elhatározásra. Képzeljétek el, hogy valami áldott kohézió titokzatos vonzása a gyengébbek mellé mindig oda állítaná az erősebbeket, a félnék hitűek mellé a hitvallókat, a megtorpanók mellé a bátrakat, a szegények mellé a gazdagabbakat. Képzeljétek el, milyen fényes hajnal köszöntene reánk, ha itt is, ott is a lenézett, elnyomott, kigúnyolt evangélikus maga mellett érezné 700.000 testvérlélek együttérzését és halaná bátorító szavát: Mi neked fáj, nekünk is fáj... a te könnyed, a mi arcunkat is égeti, a te megalázásod pirba vonja a mi arcunkat is — mert mi egy test vagyunk... mert mi egymásnak tagjai vagyunk!... Micsoda félelmes hadsereg kerülhetne ki ebből a maroknyi népből, a mi népünkéből!...

De, jaj, megbontotta sorainkat a Sátán! Valami átkozott más törvényt írt evangélikus gyülekezeteink szívébe. Azt sutogja körülöttünk: Csak magadra legyen gondod. Mit törődnél mások bajával, mikor magad is próba alatt görnyedsz!?... Megvakított bennünk a Sátán, hogy ne láthassunk egymásban testvért! Megsüketített minket a Sátán, hogy ne értsük a felénk csapódó siralmakat!

A Gusztáv Adolf Gyámintézet meg arra vállalkozott, hogy felveszi a harcot a Sátán minden seregével, lerontja a Sátán munkáit, és az egész magyar földön egy sereggé, egy testté teszi az evangélikusokat. Nagyon jól tudjuk, hogy ezt az egységet nem lehet megteremteni a hatalom parancsszavával, nem lehet elérni semmiféle szervezkedéssel, vagy nagyszerűen kigondolt telepítéssel — ez a mi egységünk csak a Krisztusban jöhet létre! Mi sokan egy test vagyunk — a Krisztusban!... Igen, Őbenne szűnnek meg a távolságok, a nyelvi különbségek, az osztályellentétek, a rang és mód bátyái Őbenne omlanak le, a zalai szórvány árva evangélikus népe Őbenne lesz édes testvére a székelyföldi evangélikusoknak. A kicsi, a szegény, a szétszórt evangélikus egyház a Krisztusban lehet diadalmassá, gazdaggá, és egy testté!... 80 év óta ezért dolgozik a Gusztáv Adolf Gyámintézet.

... És vajjon mit eredményezett ennek a közel száz esztendőnek munkája? Ki ma az erősebb?... Az a Sátán-e, aki megbontja sorainkat, felelőtlen nemtörődömséget dob a lel-

künkbe, megvakít és megsüketít — vagy az a Gusztáv Adolf Gyámintézet az erősebb, amely szegény eklézsiák, elhagyott szórványaink követeként jár közöttünk s ennyit mond csupán: Testvérek kiáltnak hozzátok!..

Erre a kérdésre már mindegyikünknek magának kell felelni!... És felelsz is akkor, amikor elibéd kerül a Gyámintézet gyűjtőíve és beírod a nevedet, meg az adományodat! Akkor vallomást tész, akkor színtvallasz, hogy melyik táborba tartozol... Akkor leplezetlenül megmutatod, hogy egy test vagy-e velünk a Jézus Krisztusban!

Jól vigyázz a vallomásodra! 700.000 evangélikus várja türelmetlen kíváncsisággal a szíved feleletét — itt a földön, ebben a hazában... Oda fent meg az Isten szeme vigyázza vallo-másod minden vonását! Ámen.

Nagy Miklós.

Katedrán.

Uj német segédkönyvek a bibliai anyag feldolgozásához.

Az egyház vallástanítással foglalkozó szolgálóinak állandóan foglalkoznia kell a vallástanítás elméleti (elvi) és gyakorlati (technikai) kérdéseivel. Előbbieknek döntően alakító hatással kell lenniök az utóbbiakra, mert az egyház tanításának tartalma a közlés formáját is meghatározza. Mostani könyvszemlélnkben néhány olyan könyvre hívjuk fel a figyelmet, amelyek elsősorban a vallástanítás mindennapi munkájában akarnak gyakorlati segítséget nyújtani, azonban éppen helyes elvi megalapozottságuknál fogva egyúttal az elvi tájékozódást is előmozdítják.

Hans Jakob Rinderknecht és Konrad Zeller könyve: *Kleine Methodik christlicher Unterweisung* (Zürich, 1936.) általában foglalkozik a vallás-oktatás módszeres kérdéseivel. A két svájci szerző — egyik a módszertan tanítóképzőintézeti tanára, másik teológiai szemináriumi igazgató — a vallásoktatás minden módszertani kérdését ujjhegyre szedi. Mindaz, amit mondanak, nagyszerűen felhasználható a bibliai anyag feldolgozásához is. Már csak azért is, mert ők is elsősorban erre vannak tekintettel, hiszen külföldön vallásoktatás alatt elsősorban és főként bibliai oktatást értenek. Amit itt a vallástanító készüléséről, anyaggyűjtéséről, az egyes órák lefolyásáról, a fegyelmezésről hallunk, azt minden vallástanítással foglalkozó csak nagy nyereséggel olvashatja. Különösen értékes az egész bibliai anyag-nak az ú. n. Eiserne Ration-ban való tömör, pompás összefoglalása, valamint összefoglaló táblázatai és rajzai. A szemléltetésre egyébként is igen nagy súlyt vet s a szemléltető eszközök és lehetőségek egész fegyvertárát sorolja fel a függelékben. Az egyes tanítási alakok (tanformák) alkalmazását példákon mutatja be. Esménye az ú. n. „osztálymegbeszélés“: a tanulók öntevékeny közös munkával dolgozzák fel a bibliai anyagot, a tanító csak irányító, kiegészítő és magyarázó megjegyzéseivel kíséri őket.

Hazai viszonyaink s különösen iskolarendszerünk és iskolás szellemünk, nemkülönben a magyar tanulóanyag sokkal nagyobbfokú fegyelmezetlensége (temperamentumossága) miatt csak igen ritkán megvalósítható, pedig igen kívánatos **tanforma**.

Kiváló előnye még a könyvnek az átlagos németnyelvű könyvekkel szemben viszonylagos rövidsége (1333 l.), világos tömörsége és egyszerűsége, sok élettapasztalatból leszűrt gyakorlatiassága és meleg közvetlensége. Három teljesen kidolgozott tanítási példa és irodalmi tájékoztató egészíti ki a mindenkinek melegen ajánlható művet.

Kimondottan a bibliai anyag óránként való feldolgozásához kíván segítséget nyújtani a „Handreichung für den kirchlichen Unterricht“ c. sorozat (Calvi kiadás, Stuttgart, 1940.) Az ó- és az újszövetségi bibliai anyagból a teremtéstörténetet, és az ősatyák történeteit, az újszövetségből Jézus születésének körét és Jézus fellépését foglalja magában. Az első, ami ezekben a kötetekben azonnal feltűnik: az anyag kiválasztása és beosztása. Sokkal részletesebben, bővebben és kisebb tanítási egységekre bontva tárgyalja az anyagot, mint ahogyan azt mi megszoktuk. Ennek oka nemcsak az, hogy a bibliai történeteket két fokozaton is (alsó fokozat 8—12 évesek, felső 13—16 évesek) — de valószínűleg nemcsak két tanítási évet, hanem többet véve figyelembe — tárgyalja. Már ez a körülmény magában véve is igen figyelemre méltó, mert ez a beosztás sokkal méltóbb helyet biztosít a bibliai anyag tárgyalásának, mint akár a mi új tantervünk beosztása is. Ennél azonban sokkal fontosabb az a következetes teológiai szempont, amelyet az anyag kiválasztásánál, beosztásánál és feldolgozásánál érvényesít. A látszólag ismert (de csak hittankönyv kivonatból!) és százszor hallott bibliai történetek tengernyi rejtett kincse kerül így napvilágra. Ezek bizony nálunk szükségszerűen elsikkadtak, mikor pl. az ősatyák történetein „előírászerűen“ 3—4 óra alatt végigszaguldottunk. Itt pedig csak Ábrahám története 10 órai anyagra van beosztva és feldolgozva. Így azután valóban lehet alaposan elmélyedni a bibliai anyagban s így lehetővé válik az eredményes didaktikai munka megkívánt előfeltétele, az alapos exegézis.

Sajnos, hazai viszonyaink között nemcsak azért nem alkalmazhatjuk ezeket a könyveket teljes terjedelmükben, mert tantervünk a bibliai anyag ilyenmértvű tárgyalására nem nyújt lehetőséget, hanem azért sem, mert a könyvben kidolgozott egyes órák sem a mi viszonyainkra vannak méretezve. Pl. Ábrahám elhívásának története (Gen. 12:1—7), mint egy órai anyag, 10 oldalon nyer tárgyalást.

Ennek ellenére rengeteget lehet és kell is tanulnunk ezekből a kötetekből. Mindenekelőtt alaposítást, mélyenszántást, a bibliai szövegben való elmélyedést. Minden nagyobb szakaszt összefoglaló biblia-teológiai alapvetés, régiségtani-történelmi tájékoztató és módszertani megfontolások vezetnek be. Minden egyes óra anyaga teljes kidolgozott egész, amelynek bőséges gazdagságából ugyanannak a történetnek akár többszöri tanításához is bőséges anyagot meríthetünk. Szeretnénk a „Handreichung“ kötetit minden vallástanítással foglalkozó egyházi munkás asztalán ottlátni — addig is, amíg hasonló kézikönyvek magyarul is meg nem jelennek, amire nagy szükség volna.

Groó Gyula
győri vallástanító-lelkész.

Magunk között.

„Egységes igehirdetési rendszer.“

Ez alatt a cím alatt ismerteti és méltatja a Harangszó 48. számában püspöki karunknak azt a rendelkezését, hogy a most reánk köszöntött új egyházi esztendőben az igehirdetés az összes gyülekezetekben ugyanazon perikópák alapján hangozzék.

A rendelkezés intenciója bizonyára az, hogy gátat vessen az igehirdetésben is túlonúl megnyilvánuló „luteránus szabadosság“-nak, amely túltette magát az egyház által előírt s régebben szigorúan be is tartott rendszeren, hogy t. i. a lelkész évenként felváltva az ó-egyházi evangéliumi és epistolai perikópák alapján hirdette az Isten igéjét és csak minden harmadik esztendőben szólhatott szabadon választott textusok alapján. Mi, öreg papok ezt annakidején így tanultuk.

S itt mindjárt felmerül a kérdés, nem lett volna-e elegendő az igehirdető lelkészeket ezen régi rendszer szigorú betartására utasítani, és pedig már régebben, pl. a püspöki egyházlátogatások alkalmával, és nem most rendelni el az „egységes igehirdetési rendszer“-t, amidőn önkénytelenül is arra kell gondolnunk, hogy íme a „totalitás“ bevonult már a mi evangéliumi egyházunkba is!

Egy másik kérdés, hogy az új rendszer szerint végzett igehirdetés csakugyan egységes lesz-e? Bizonyára nem Mert különbség van a kegyelmi ajándékokban, tehát az igehirdetés ajándékában is, s mindegyikünk a neki adatott charisma szerint fogja ezután is kifejtetni és hirdetni az azonos textusban foglalt igazságokat. De nemcsak az igehirdetőnek más-más egyénisége, hanem a hallgatónak gyülekezetenkint más és más összetétele és lelki szükséglete is már eleve kizárja az egységes igehirdetést. Faluhelyen aligha lehet ugyanabból a textusból úgy prédikálni, mint pl. Budapesten, vagy Szombathelyen.

De maradjunk csak az alapigéknél. Lehet-e itt egységről szó, holott tudvalevő, hogy nagyon sok igehirdető egyenesen mellőzi a Szentírásnak az egyház által elfogadott és kötelezővé tett Károli-féle, vagy ennek revideált fordítását és ehelyett a *néki* jobban tetsző magánfordítást viszi fel a szószékre. Ez az abusus nemcsak sok magyarnyelvű gyülekezetünkben honos, hanem megtaláljuk azt tót- vagy vegyesnyelvű gyülekezeteinkben is, ahol a lelkész arra való hivatkozással, hogy hallgatói nem értik már a bibliikus tót nyelvet, a textust is a bibliának irodalmi tótnyelvű fordításából olvassa fel. Lehetséges, hogy a szlovenszkoí evangélikus egyház ezt a fordítást tette kötelezővé, de arról nincs tudomásom, hogy mi is elfogadtuk volna. Elsősorban tehát ezen a téren kellett volna és kellene egységességet teremteni.

Az egységességhez hozzátartozik az igehirdetéssel szorosan összefüggő közös *homiletikai* imádság. Hogy egyik vagyunk, azt nem annyira egyazon alapige, nem is az annak alapján elhangzott igehirdetés fogja tanusítani, hanem az Úrnak szent napján, ugyanabban az órában, az összes templomi gyülekezetek ajkáról és szívéből feltörő közös imádság.

Szerény nézetem szerint az agendákba foglalt homiletikai imák nem-

csak útmutatásul szolgálnak arra, hogy a gyülekezet — mert róla van szó — mit és hogyan imádkozzék, hanem azoknak használata épen a közösség ápolása és tanúsítása céljából kötelező. Nem is szólva az egyházi életben talán mégis csak szükséges konzervatívizmusról.

A meglévő agendális homiletikai imák azonban, de a liturgikusak is, az ó-egyházi perikópákhoz igazodnak, a szabad textusok alapján tartott igehirdetéshez alkalmas imák az agendákban nincsenek. Kívánatos lett volna tehát, ha az elrendelt egységesítés a szószéki és az oltári imádságokra is kiterjesztett volna. A szószékiekre a fentebb elmondottak céljából, az oltárelőttiekre pedig azért, mert ott a rendelkezés szerint az *eisenachi* epistolai perikópákat kell olvasnunk.

S itt újból az én áldott emlékü professzoromra hivatkozom, aki a homiletika előadása közben újból meg újból a lelkünkre kötötte, hogy oltár előtt *kizárólag* az ó-egyházi perikópákat szabad csak olvasnunk, vagy — a tótnyelvű gyülekezetekben — énekelnünk. Ettől csak kivételesen, bizonyos alkalmakkor, pl. a reformáció emlékűnnepén (akkor még vasárnapján), vagy a bűnbánati vasárnapon szabad eltérnünk, de akkor is zoltárt olvassunk. Nem maradhatott volna meg ez a rendszer továbbra is?

Nem találok annak magyarázatát sem, hogy az egységesítés miért indult meg az *eisenachi* és miért nem az ó-egyházi evangélikus perikópákkal.

A vasárnap délutáni istentisztelet új szabályozása nagyon sok gyülekezetünkben nem lesz keresztülvihető. Ugyanis szép számmal vannak olyan gyülekezetek, amelyekben a vasárnap délutáni istentisztelet vagy tradicionális alapon, vagy pedig püspöki egyházlátogatási rendelkezés szerint a most előírt rendtől eltér és meg nem változtatható. Így pl. a mi espereségünkben az ádventi és a böjti vasárnapok délutánján ádventi, illetőleg böjti elmélkedést tartunk, s nagyon elcsodálkoznának a híveink, ha ezek helyett a tízparancsolatot, vagy az apostoli hitvallást magyaráznók ezeken a délutánokon. Passiót Virágvasárnapján és Nagypénteken is *délelőtt* olvassunk. A Szentháromság utáni vasárnap délutánján pedig katechizációval végezzük az istentiszteletet s ekkor foglalkozunk a Kis Káté magyarázatával. Valószínűnek kell tehát tartanom, hogy a püspöki karunk az új rendezéssel csak azokra a gyülekezetekre volt tekintettel, amelyekben a délutáni istentisztelet eddig csak imával végeztetett, de nem akarja megváltoztatni a szintén helyes és szintén püspöki rendelkezést.

Kívánatosnak tartanám, ha akár püspöki pásztorlevélben, akár más módon utasítást kapnánk mi lelkészek az „egységes igehirdetési rendszer“ bevezetésére s akadályainak elhárítására. Ennek hiányában én is csak a Harangszó közlése után igazodtam.

Falusi pap.

* * *

Az „Egységes Igehirdetési Rendszerről“ szóló közleményre következőkben válaszolok:

1. Az egységes igehirdetési rendszer kötelezővé tételével a püspöki kar biztosítani kívánja: az igehirdetés egységét és határozott egyházi irányát a széteső textus-választási szabadsággal szemben; a Biblia teljesebb gazdagságának felhasználását és értékesítését az igehallgató gyülekezet építésére, — éppen ezért nem teszi kizárólagossá az óegyházi evan-

géliumi és epistolai perikoparendszert; egyházunk hitvallási sajátosságainak érvényesítését, ezért megszívleli Luther igehirdetési utasítását a bibliai alapon álló Káté-prédikációra vonatkozólag.

2. Elmélyíteni kívánja az igehirdető Biblia tanulmányozását, gazdagítani a gyülekezet biblia-ismeretét s erősíteni a hívek lelki érdeklődését.

3. Az igehirdetés egységét a püspöki kar nem az igehirdető szemelyében és a gyülekezet értelmi színvonalában, hanem Isten igéjében s az igehallgatók örök lelkiszükségletében látja biztosítotttnak.

4. Az igehirdetés alapjául kijelölt textusrendszer minden lelkészre kötelező, annak valamely része alól indokolt esetben legfeljebb az egyházkerület püspöke adhat felmentést. Kívánatos azonban, hogy egyházunk emé legfontosabb szolgáltatában egységes eljárás biztosíttassék.

5. A homiletikai és liturgiai imádságok ügyének rendezését a püspöki kar szükségesnek tartja.

Győr, 1940. évi december hó 31.-én.

Kapi Béla
püspök.

Az első papszentelési beszéd.

Veszedelmes a küldetés.

Máté 10, 16—25.

Jézus Krisztusban valami csodálatos igazmondás lakozott. Inkább volt hajlandó vállalni az igazmondásnak minden hátrányát, mint azt a gondolatot, hogy valamikor nem mondott teljesen és tökéletesen igazat. Különösen látszik ez azoknál a kijelentésinél, amelyekben követőket toboroz magának. Mikor valakit megragad, — hogy ezt a kifejezést használjam, — egy eszme, amelynek igazságáról, világmegváltó erejéről feltétlen bizonyossággal meg van győződve, természetes, hogy elindul hívők toborzására. Ebben a munkában éppen azért, mert anynyira át van hatva meggyőződésének igazságától s célkitűzéseinek horderejétől, nem válogatós az eszközökben. Bizonyos derűs látással rajzolja meg azt a jövődőt, amelyik kialakul akkor, mikor az általa hirdetett igazság uralomra jut. Néha még tovább megy. Egészen önkéntelenül csak az előnyöket rajzolja meg, amelyek azokra várnak, akik ennek az igazságnak a képviselői lesznek. Ily módon azután agitátorrá válik. Az Úr Jézus sohasem volt agitátor, hanem mindig prédikátor. Az agitátor és a prédikátor között az a különbség, hogy míg az agitátor megkérdőjelezhető helyességű eszközöket is megenged magának azért, hogy igazságának győzelmét elősegítse, addig a prédikátor nem hajlandó az igazság győzelmét igaztalan eszközökkel elősegíteni. Ezért van az, hogy az Úr Jézus valahányszor követőiül hívja az embereket, mindannyiszor nemcsak azokat az áldásokat tünteti fel, amelyek az Ő útján járókra várnak, hanem sokkal inkább megrajzolja — éppen a hamisságtól, a nem igazmondástól való félelemnek következtében — azokat a kellemetlen következményeket, amelyek követőire várnak. Gondoljunk Lukács ev. 9. fejezetére, ahol valaki felkínálja

magát az Úrnak s ezt mondja: (57. v.) „Követlek téged Uram, valahová mégy!” Erre Jézus nem azt mondja: „Örülök fiam, hogy engem akarsz követni s hogy ilyen feltétlenül akarsz utánam jönni”, hanem ez a felelete: „A rókáknak barlangjuk van, és az égi madaraknak fészük, de az ember Fiának nincs fejét hová lehajtania.”

Ugyanezzel a lelkülettel találkozunk abban a szakaszban is, ami most előttünk áll. Nemcsak hogy nem hallgatja el az Úr azokat a veszedelmeket, amelyek küldetésünkkel együtt járnak, hanem egyenesen többet beszél a veszedelmekről, mint azokról az áldásokról és örömről, amelyek küldetésünkkel együtt járnak. Máté 10. fejezet 42 verséből 26, tehát egy hatalmas nagy rész, a tanítványok eljövendő szenvedéseiről beszél. Sőt, ha leütjük a 10. fejezet bevezető 4 versét és az 5.-nél kezdjük, ahol maga a kiküldő beszéd kezdődik, akkor 38 versből 26 az, amelyik a küldetésnek veszedelméről szól. Tehát a tanítványok szenvedését nemcsak nem akarja agyonhallgatni, hanem egyenesen ki akarja hangsúlyozni Jézus.

Ha az ember azon gondolkozik, hogy vajjon mi ennek az oka, akkor János 16, 1—4. adja meg nekünk a feleletet, ahol tanítványainak az eljövendő szenvedésekről beszélve ezzel fejezi be mondani valót: „... Ezeket pedig azért beszéltem néktek, hogy amikor eljő az az idő megemlékezzetek róluk, hogy én mondtam néktek.” Tehát Jézus azt akarja, hogy soha senki se érezhesse magát becsapottnak az Ő szolgálói közül.

Az első pillanatra furcsának tetszhetik az, hogy az Úr Jézus egy olyan szolgálatot és küldetést, mint amilyent tanítványainak és utódaiknak ad, ilyen veszedelmes küldetésnek minősít, hiszen mi örömhírt hozunk ennek a világnak! Békességet hozunk a békétlen, szabadulást a rab világnak! Nem az volna-e a természetes, hogy úgy a tenyerén hordozzon bennünket, mint az örömhírt mondókat? Hiszen, ha valaki nekünk jó hírt hoz, felragyog az orcánk, örömmel ragadunk meg minden alkalmat, hogy az örömhírt hozó iránti szeretetünket valamiképpen kifejezésre juttassuk. Mi az oka, hogy nem ilyen tárt karokkal, hanem gyűlölettel, veszedelemmel várja ez a világ az örömondókat, az Úrnak tanítványait?

Ha ezen gondolkozunk, azonnal meg kell látnunk, hogy az az örömhír, amelyet ránk bízott az Úr, nem mindenkinek a számára örömhír. Ennek az örömhírnek két orcája van: egyik orcája elítél, hogy másik orcája kegyelmet adhasson. A kegyelem evangéliuma csak annak örömhír, aki már elítéltetett. Aki még nem ítéltetett el, annak számára a kegyelem mindig botránkozás, mert az mindig jogokat követel és jogalapon akarja, a maga érdemei alapján megkapni azt, amiről azt mondja neki az üzenet: ez mind csak kegyelem. Az evangélium tulajdonképpen ítélet mindig az ember számára, olyan ítélet, amelyet levétköztetésnek mondhatunk. Mi pedig nem kívánunk levétköztetni, hanem felöltöztetni. Öemberünk irtózik attól, hogy le-

tépjük róla azt a ruhát, amit méltónak tart arra, hogy abban bemenjen a királyi mennyegzőbe. Minden olyan vallástípus tárt karokra talál, amelyik az óembert akarja felöltöztetni. Mindazok azonban, akik az óembert meg akarják öldökölni, le akarják tépni róla minden vélt dicsőségének babérkoszorúját, ne csodálkozzanak, hogy az óember ez ellen mindenütt fellázad és üldözi őket.

Ez nemcsak az Úr ígérete szerint, nemcsak teológiai magyarázatképen van így, hanem a valóságban is így van. Elég nekünk II. Kor. 11. fejezetére utalni, ahol Pál apostol betekintést enged azokba a szenvedésekbe, amelyeket el kell hordoznia. Egyetlen versben, a 26.-ban, nyolcszor fordul elő ez a szó: „veszedelem“.

Miért olyan veszedelmes a küldetésünk? Kik azok, akik üldöznek bennünket? Az emberek! „Óvakodjatok az emberektől“, mondja a 17. vers. Tehát nem természeti csapások, vagy vadállatok, vagy egyéb más, e földi élet külső kereteit bontogató erőknek káros hatásai azok, amelyek első sorban jelentenek veszedelmet számunkra. Legelső veszedelmes ellenségünk küldetésünkben az ember.

Az emberek különféle fajtái állanak elénk, mikor az Úr megrajzolja azokat az embereket, akiktől óvakodnunk kell. „De óvakodjatok az emberektől, mert törvényszékre adnak titeket, és az ő gyülekezeteikben megostoroznak titeket.“ Az Úr itt a zsidó egyházra gondol. Ez azt jelenti, hogy veszedelmes a küldetésem azért, mert számítanom kell arra, hogy ha Krisztusnak tanítványa akarok lenni, akkor az egyházam is üldözni fog.

Mindig különbséget kell tenni egyház és egyház között, azonban csak lássuk be mi is azt, hogy egyházunkban, különösképpen annak népegyházi jellegénél fogva, még mindig nagyon sok az óember és marad is benne, hiszen a konkolyról és búzáról szóló példázat tanúsága szerint az az Úr akarata, hogy maradjon együtt a búza a konkollyal az aratásig. Mindig voltak és lesznek tehát emberek, akik az erkölcsi idealizmus alapján az óember vallását képviselik egyházunkban. Meg kell mondanunk azt is, hogy földi értelemben nem mindig utolsója, salakja az egyháznak ez a réteg, amelyről most beszélünk. Igen sokszor, mint a zsidó egyházban is volt, ezek a legvallásosabb, a legegységesebb emberek. Az Úr Jézust is ezek a saját egyházukért, saját vallásukért akármikor az életüket is feláldozni kész emberek adták halálra. Az apostolokat sem a zsidó egyháznak salakja üldözte, hanem éppen azok, akik féltették tőlük az egyház nyugalma, a törvény becsületét, a hagyományok értékét. János 16, 2-ben azért mondja az Úr az ő tanítványainak: „A gyülekezetekből kirekesztenék titeket, sőt jön idő, aki öldököl titeket, mind azt hiszi, hogy istentiszteletet cselekszik.“ E gyűlölet mögött tehát olyan gyakorlati vallásosság húzódik meg, amelyik eleve elutasít magától mindent, ami a kegyelem evangéliumát akarja hirdetni.

Mik azok a vádak, amelyeket ezektől az emberektől el

kell szenvednie a Krisztus igaz tanítványainak? El kell szenvedniök mindenek előtt azt, hogy azt mondják: nem vagyunk evangélikusok, hanem szektások, nem vagyunk józanok, hanem rajongók. Megismétlődik felettünk, amit Pálnak mondtak: „*Bolond vagy te Pál! A sok tudomány téged örütségbe visz.*“ (Ap. Csel. 26, 24.) Komolyan hangsúlyozzák, hogy megbontjuk az egyház egységét, vétünk az egyház létérdelkei ellen amikor az egyházat apró részekre bontjuk. Az Úr ezt előre látta. Meg is mondom a tanítványoknak és az egyháztörténelem igazolja is mindezt. Nemcsak a tanítványok különleges üldözése volt ez az akkori zsidó egyháztól. Az Úr tanítványainak, a Lélek által pappá szentelt Krisztuskövetőknek állandóan harcolni kell ezt a nagyon kemény harcot. Nehéz ez a harc, mert azok az emberek, akik itt velünk szemben állnak, egyformán szeretik velünk együtt az egyházat, egyformán szeretik velünk együtt az Istent és az Ő ügyét, csak áthatolhatatlan teológiai szakadék van közöttünk, mert másképen ismerték meg az Istent és az embert.

Izrael népe nemcsak mint egyház áll szemben a tanítványokkal, hanem úgy is, mint fajta. Isten gyermekeinek tehát el lehet készülni arra, hogy a saját fajtájuk, nemzetük fogja üldözni őket.

Mikép jelentkezik ez az üldöztetés? Egészen bizonyos az, hogy a nacionalisták internacionalistáknak tartják Isten gyermekeit. A nacionalistáknak, akik pedig nem szerethetik jobban sem fajtájukat, sem hazájukat, mint mi, mindig botránkozás az, hogy mi nem az integer Magyarországon látjuk az igazi mennyországot, hanem egy másik országban és annak az országnak eljöveteleért imádkozunk elsősorban, mert tudjuk, hogy Magyarország sorskérdéseinek megoldása is egyedül Isten országának eljövetelelől függ. Ezt ők megérteni nem tudják, de nem is akarják. Ezért marad rajtunk az internacionalista bélyeg.

A másik vád, amit sokszor meg kell hallanunk azoktól, akik fajtánk érdekeit képviselik, az, hogy energiasorvasztók vagyunk a nemzet őserőivel szemben, nem pedig energiagyarapítók. Gondoljunk csak azokra a vádakra, amelyek a német keresztyénséget érik ebben a vonatkozásban s amelynek visszhangjával a magyar sajtó területén is találkozunk. Azt mondják, hogy a keresztyénség, mint a türelem vallása, nem illik bele azokba a sorsproblémákba, amelyek most megoldásra várnak. Nekünk — mondják — nem a keresztyénség enervált embereire van szükségünk, hanem új, duzzadó életerővel rendelkező emberek kellenek, akik a régi pogány őserőt őrzik magukban bizonyos keresztyén átszínezéssel. Ez az élettávolság vádja. Bizonyos, hogy a keresztyénség, — ha azt igazán Krisztus tanítása szerint képviseljük — sokszor nem látszik egész életközelségben levőnek. Mindig lemosolyogják Isten igaz papjait, mikor hirdetik a megmásíthatatlan, mindenkinek szóló evangéliumot, amely Istennek hatalma zsidónak, görögnek, magyarnak egyaránt. A világnak sosem vagyunk életközelségben. Rég lejárt világnak

vagyunk — szerinte — utolsó mohikánjai, akik itt járunk még az élet őserdejében és nem látjuk meg, hogy egészen más kérdések azok, amelyek körülöttünk zúgnak az életerdőben s amelyeknek megoldása nélkül nincs jövő sem hazánk, sem nemzetünk, sem fajtánk számára. A tanítványoknak el kell hordozni ezt az üldöztetést és ez nem kevésbé fáj, mint mikor megkérdőjelezzük egyházunkhoz való őszinte ragaszkodásunkat. Nem tartanak eléggé jó magyarnak, hanem egy idegen állam állampolgárának és képviselőjének.

A 18. vers beszél a következő embercsoportról, amely üldöz bennünket: a világi hatóságokról. Hát miért teszik ezt? Azért, mert a világi hatóságok Istentől rendelt feladatukat abban látják, hogy a rendet fenntartsák. Miután a rend elvét képviselik e világon, azt gondolják, hogy minden olyan ember, aki ezt a rendet megbontja, veszedelmes a közállapotok számára. Csak ott vannak nagy tévedésben, hogy a rend és nyugalom közé egyenlőség-jelet tesznek, pedig nem minden rend nyugalom és nem minden nyugalom rend. A világi hatóságok sokszor ott követnek el baklövéseket, hogy a nyugalmi állapotot védik abban a meggyőződésben, hogy a rendet védik. Ezeknek az embereknek szemében az Isten emberei veszedelmes emberek. Nemcsak megbélyegzett szekták prédikátorai, hanem evangélikus egyházunk mindazon papjai is, akik nem a halál nyugalmának, hanem az Isten rendjének képviselői s akik, ha másképpen nem lehet a nyugalomnak ezt a kaotikus állapotát az Isten rendjévé átformálni, hajlandók vállalni a felforgató tendenciának látszatát is.

A 21. vers beszél a következő embercsoportról, amelyik üldözi Isten gyermekeit, ez a család. Ez az Ige idézet Mikeás 7, 6.-ból. Régi tapasztalatot szögez tehát le. Tudjuk azt, hogy az Úr Jézusnak is milyen szomorú tapasztalatai voltak idevonatkozólag. Az a tény, hogy a 35. vers még egyszer visszatér erre a kérdésre és Márknál, Lukácsnál is, tehát mind a három párhuzamos helyen meg van írva, mutatja, milyen fontosnak tartotta Isten Szentlelke, hogy megörökíttessék az a tény, hogy a Krisztus igaz tanítványai ne csak külső üldözésre, hanem arra is legyenek elkészülve, hogy saját családjukban is üldöztetést fog kelleniök elszenvedni.

Mi lehet az oka annak, hogy a családban is ellenünk támadnak az emberek? Ha ezen gondolkozunk, önkéntelenül eszünkbe jut, hogy a bibliai értelemben vett szent embernek a jelenléte mindig kibírhatatlan az óember számára. Az óember el tudja bírni, hogy a másik okosabb, erősebb, vagy szebb legyen, mint ő, de hogy jobb legyen, ezt az egyet nem bírja elhordozni. Azok a próbálkozások, amelyekkel az emberek piszkos kézzel belenyulnak más emberek életébe és különféle rágalomokkal le akarják rántani azt a sárba, a pocsolyába, mind az óember örök dühe, amellyel nem bírja elhordozni Isten gyermekeinek jelenlétét, mert azoknak pusztá jelenléte is ítélet az ő számukra.

A másik, amit nem tud elhordozni az ember — a családon belül különösen nem — a megtérésre való felhívás. Természetes, hogy az az ember, aki Isten gyermeke, Isten parancsa szerint családjában is hirdeti az evangéliumot, a megtérés kötelezettségét és egészen természetes, hogy ez ellen az ember fellázad. Egyenesen felbőszíti, hogy még otthonában sem hagynak neki „békét“ s búvóhelyére is utánajön a Szentlélek.

Van azonban egy harmadik tényező is, ami magyarázza a családi ellenszenvet, s ez az, hogy a családuk sokkal jobban látja keresztyénségünk valódi értékét, mint azok, akik csak a szószéken látnak, akik előtt csak a Luther-kabáttal eltakarva jelenünk meg. A hitvestársam, a gyermekeim közvetlen közelből látnak. Tudják, mennyi az őszinteség bennem, mennyi az aranyfedezete bizonyságtételeknek, mik a bűneim, mik a képmutatásaim. Ezek kijózanítják, elkeserítik őket. Olyanná teszik előttük a keresztyénséget, ami nem kívánatos. Mert ha olyan a megtért ember — mondják —, mint az apám, férjem, vagy a fiam, ilyen a pap, mint az én gyermekem, akkor nekem ebből nem kell semmi! Ezért nem lehet s nem szabad minden gyűlöletet és haragot, ami a családi életben belül van, a Krisztusért való üldöztetés számlájára írni. Lássuk csak meg, hányszor vagyunk gyűlöletesek a magunk bűneiért s hányszor válik gyűlöletessé miérettünk a mi Urunk, akinek szolgálni akarunk. Miattunk káromoltatik az Isten!

Még egy embercsoport van, amelyik üldöz: „*És gyűlöletesek lesztek mindenki előtt az én nevemért...*“ (22. vers.) Mindenki!... Ha az írás azt mondja: mindenki, az azt jelenti: mindenki, s nem azt, hogy még sok más ember. Ez a szó rettentő nehézzé teszi az egész kérdést, mert ebben a „mindenki“-ben benne vannak szolgatársaim is, a fegyvertársak, apóstoltestvérek, akikről azt gondoltuk, hogy egy lélekkel itattattunk meg. Tehát elhagyatott, üldözött leszek, nehéz lesz a szolgálatom a saját keresztyén testvéreim miatt is. Gondoljunk csak arra, hogy milyen szakadékok vannak papok és papok vagy különböző táborba tartozó keresztyén testvérek között! Talán nincs is e világban olyan hermetikus elzárkózás, mint ahogyan el tudják zárni magukat keresztyén testvérek egymás elől. Talán ez a 22. vers a legfájdalmasabb ebben az egész szakaszban a mi Urunk számára is, meg a mi számunkra is. Még saját keresztyén testvéreink előtt is gyűlöletesek leszünk, néha egészen jelentéktelen dolog miatt, néha azért, mert valami egyáltalában nem üdvösségdöntő kérdésben más a felfogásunk és erőt vett rajtunk a vitakozás szelleme. Vagy talán azért, mert olyan kérdésekben, amelyek a másik a keresztyénség jövője szempontjából döntő jelentőségűnek lát, nem tudunk vele egyet érteni. Akik mind a kereszt tövében keresik üdvösségüket, akik mind ugyanabba a mennyországba akarnak menni, mind arra felé tartanak, nem tudják egymást elszenvadni!

Vessük fel most azt a kérdést: Hogyan üldöznek? Ha az

előbb végigszaladtunk ezen a szakaszon az üldöző személyeket keresve, most menjünk végig az üldözés módját keresve.

A 16. versben azt olvassuk: „... *elbocsátlak titeket, mint juhokat a farkasok közé...*“ Úgy üldöznek tehát, mint a farkasok. Hogyan üldöz a farkas? A farkas mindig csoportban üldöz. Ahhoz nincs bátorsága, hogy személyesen szálljon szembe, hanem a maga nyáj-ösztonével keresi azok táborát, akik velük együtt tudnak rohanni lógó, csahos nyelvvel, piszkosan a felé, aki mindig magasabban áll náluk, de mindig fegyvertelen velük szemben. Csak ahol biztosra mennek, ott mennek. — A juhokat a farkasok közé veti az Úr, tehát kevesebb a juh és több a farkas. Nem a farkas támad mindig a juhra, hanem a juh téved bele olykor a farkasok csoportjába.

A következő felelet arra a kérdésre, hogy hogyan üldöznek, a 18. vers: „*És helytartók és királyok elé visznek titeket érettem, bizonyosságul ő magoknak és a pogányoknak.*“ Tehát úgy üldöznek, hogy vádaskodnak ellenünk. Végtelen szomorúság az Isten gyermekei számára, hogy nincs az a gonosz hazugság, amit el ne hinnének rólunk. Ha a világ gyermekéről mondanánk valami ilyen gonosz hazugságot, még talán kelne valaki védelmére s azt mondaná, hogy nem tudja arról az emberről mindazt feltételezni, de amikor Isten gyermekeiről van szó, az igazán Istentől küldött, elhívott lelkipásztorokról, nincs az a szemenszedett hazugság, aminek szívük mélyén valami kárörömmel hitelt ne adnának. A 21. v. azt mondja, hogy az üldözésben attól sem riadnak vissza, hogy *halálra adjanak*, a 23. v. pedig azt mondja: „*Mikor pedig abban a városban üldöznek titeket, szaladjatok a másikba.*“ Az üldözési módszerek között, amelyekkel a világ, az ember üldözi Isten küldötteit, ott van a hazánkból, a házunkból való kikergetésnek üldöztetése is.

Legutoljára említi az Úr a módszerek között a csúfolódást. (25. v.) „*Elég a tanítványnak, ha olyan, mint a mestere, és a szolga, mint az ő Ura. Ha a házigazdát Belzebubnak hívták, mennyivel inkább az ő házanépét?!*“ A Belzebub szó magyarázata kétes. Vannak, akik így magyarázzák: a trágya istene. — Ennek mondták az Úr Jézust. Mondták még nagyétű, iszákos, részeges embernek is. Ha annyi mindenféle csúfolódást kellett a mi Urunknak elszenvednie, hogyne kellene nekünk ugyanúgy ugyanannyit szenvedni!

Ha ilyen veszedelmes a küldetésünk, ennyi az üldözőnk s ilyen módon üldöznek bennünket, mi a teendő?

Az első üzenete ennek az Igének: vállalni kell a szenvedéseket! Természetes az, hogy Luther-kabátot kell hordani annak, aki evangélikus lelkész lett, még akkor is, ha kánikula van, akkor is, ha azt gondolja, hogy ez kényelmetlen ornátus s okosabb volna valami új ornátusnak kitalálása. Ezen nem lehet változtatni. Aki ezt nem bírja, ne menjen evangélikus lelkésznek. Aki nem bírja a katonai dísz-zubbonyok kiváltáztott, kipárnáztott melegségét, ne menjen aktív katonatisztnek. A szenvedés

olyan velejárója a Krisztus követésének, amelyet vállalnom kell, ha ezt a szolgálatot vállaltam. Megmenekülhetek tőle, ha gyáván megfutamodom a szolgálattól. De ha ez a szolgálat kell nekem, azt is vállalnom kell.

Ez azonban nem jelent könnyelmű önfeláldozást. Az Úr óvja tanítványait attól, hogy kihívják maguk ellen a veszedelmeket. A kígyó és a galamb hasonlatával is azt akarja mondani, hogy a minden eshetőséget fontolóra vevő óvatos okosságunk s az őszinte szívbeli tisztaságunk ott kell lenni a keresztyén ember életében. A 17. versben is arra figyelmeztet: *óvakodjatok az emberektől.*

A következő teendő: figyeljünk a Lélekre. A 19—20. vers így szól: *„De mikor átadnak titeket, ne aggodalmaskodjatok, mi módon, vagy mit szóljatok; mert megadatik néktek abban az órában, mit mondjatok. Mert nem ti vagytok, akik szóltok, hanem a ti Atyátoknak Lelke az, aki szól ti bennetek.”* Érdekes megfigyelnünk azt is, hogy ez is azok közé a szentírási helyek közé tartozik, amelyek háromszor vannak megírva (Mátén kívül Márk 13, 11. és Lukács 12:11—12.). Mikor János 14:26-ban az Úr a Szentleket igéri övéinek, akkor is szószólót igér, aki értünk, helyettünk és rajtunk keresztül fog szólni. Melyikünk nem tapasztalta még azt, hogy ez az ígéret valóság?! Aki erre az ígéretre támaszkodva nem akart készülni igehirdetésére, normálisan bekövetkező szolgálati alkalmakkor a Lélekre akarta bízni magát, annak meg kellett tapasztalnia, hogy a Lélek néma maradt. De valahányszor olyan helyzetbe kerültünk, amelyre előre nem készülhettünk, a Lélek nem hagyott cserben, megmondta, hogy mit kell mondanunk és az sokkal találóbb volt, mintha bármennyi ideig törtük volna is a fejünket azon, mit is kell mondani.

A következő teendők a kitartás. (22. v.) *„... de aki mindvégig megáll, az megtartatik.”* Vannak emberek, akik a veszedelmeknek nagy bátorsággal neki tudnak menni, hősiés önfeláldozással tudnak emberfeletti megpróbáltatásokat elhordozni, de csak egy ideig. Mikor állandóan visszatérő a veszedelem, belefáradnak. Az utolsó időket is azért rövidíti meg az Úr kegyelme, mert az övéinek kitartása meginog, még a legkiváltságosabbaké is. Mit igér a kitartó embernek az Úr? *„Megtartatik.”* Az eredeti szöveget az egyik német fordítás így adja vissza: dem wird das Heil geschenkt“. Nem az én kitartásom tehát az, amelyik keresztyülsegit. A megtartás mindig ajándék. Erre utal a magyar fordítás szenvedő igealakja is.

A teendők közé tartozik ez is: veszedelmek között gondolj a végre! Erről szól a 23. vers. Nehéz vers. Több magyarázata van. Vannak, akik azt mondják, hogy Jézus abban a hitben ringatta magát, hogy bekövetkezik a világ vége, az Ő eljövetele, még mielőtt a tanítványok Izrael városait be tudták volna járni. Rámutatnak arra, hogy az első keresztyének is ebben a várakozásban éltek. Vannak, akik az eschatológiában találják meg ez

Ige magyarázatát. Róma 11:25—26.-ben ez van megírva: „*Mert nem akarom, hogy ne tudjátok, atyámfiai, ezt a titkot, hogy magatokat el ne higgyétek, hogy a megkeményedés Izraelre nézve csak részben történt, ameddig a pogányok teljessége be-megyén. És így az egész Izrael megtartatik.*“ Pál apostol eschatológiája szerint tehát a vég nem jön el addig, míg be nem járják az Úr tanítványai Izrael városait, vagyis Izrael megtéréséig. Függetlenül attól, hogy mi ennek a versnek a magyarázata, világos előttünk, hogy ebben a versben a végre, az utolsó dolgokra akarja figyelmünket irányítani. Tehát: üldöztetéseket szenvedő tanítványa az Úrnak az üldöztetések között gondolj arra a végre, mikor el fog jönni az Ember Fia a maga dicsőségében, amikor igazságot szolgáltat úgyének!

Végül azt mondja nekünk ez az Ige: szenvedő, üldöztetésekben gyötrődő ember, gondolj a Krisztus szenvedésére! A 24. és 25. versben arról van szó: „*Nem fölebbvaló a tanítvány a tanítónál, sem a szolgál az ő Uránál. Elég a tanítványnak, ha olyan, mint a mestere és a szolgál, mint az Ura...*“ Ilyen ellentétek vannak itt feltüntetve, mint mester és tanítvány, úr és rabszolga, még később a házigazda és az ő háznépe. A tanítványok beszédének sorsa mindig kell, hogy azonos legyen a Krisztus beszédének sorsával: elutasításban és gyűlöletben kell nekik részesülniök. Vannak akik a Belzebub szóban szójátékot keresnek. A Belzebub szót ugyanis lehet úgy is magyarázni, hogy az a lakás urát jelenti. Ha tehát Belzebub lett a házigazda, mennyivel inkább ugyanilyen csúfnévvel illetnek bennünket, a háznak népét!

Így áll előttünk az a küldetés, amelyre elhivattunk. Veszedelemes küldetés. El tudjuk-e erre a kiküldő beszédre válaszképpen mondani, amit Pál apostol II. Korint. 6:4-től így írt meg: „*... Ajánljuk magunkat mindenben, mint Isten szolgálói; sok tűrésben, nyomorúságban, szükségben, szorongatásban, vere-ségben, tömlöcben, háborúságban, küzködésben, virrasztásban, böjtölésben, dicsőség és gyalázat által, rossz és jó hír által; mint hitetők és igazak; mint ismeretlenek és mégis ismeretesek; mint megholtak, és im élők; mint ostromozottak és meg nem öltö-tek; mint bánkódók, noha mindig örvendezők; mint szegények, de sokakat gazdagítók; mint semmi nélkül valók, és mindennel bírók.*“?

Túróczy Zoltán.

Könyvtárban.

D. Kapi Béla: Kegyelem és élet.

Nagyszabású munka már külsőleg és statisztika szerint is. Két kötet 1120 oldallal. 172 egyházi beszéd, tanulmány, előadás és egyéb írás van benne. Az első kötetben 95, a másodikban 77. Az elsőt inkább az ige-hirdetések uralják, a másodikat az előadások és tanulmányok.

Nagyszabású tartalmilag is. A legkülönbözőbb tárgykörökből meríti anyagát. Amit Gyurácz Ferenc ismeretkörének széles sugaráról ír, az nála is megismétlődő valóság: a teológia, filozófia, történelem, szociológia, irodalom, muzsika és sok egyéb más terület képezi beszédeinek tárgyát.

Külső méreteinek nagysága és tartalmának sokrétűsége teszi lehetővé, hogy a rendelkezésekre álló keretek között részletes ismertetést írassak róla. *Ezt a munkát nem ismertetni, hanem olvasni kell.* Kénytelen vagyok ezért megelégedni azzal, hogy megrajzolom Kapi Bélának egy pár vonását, amit ez a két kötetes hatalmas munka mutat be a nagy nyilvánosságnak.

Kapi Béla „uzsorása az időnek“. Ha az ember szemügyre veszi érdeklődési körének sokféleségét s azt, hogy egyik területen sem műkedvelő, hanem mindenütt a szakember teljes felfegyverzettségével áll a porondra, akkor be kell látnunk, hogy az önképzésben ennyi eredményt csak az tud elérni, aki az uzorás szívtelenségével csikar ki az időből minden pillanatot. Ha pedig arra gondolunk, hogy ezek az igehirdetések, előadások és tanulmányok hazánkban és külföldön hány helyen hangzottak el, akkor szintén világossá válik, hogy ilyen intenzitású munkát ilyen extenzitással csak egy időzsorás végezhet el. Kár, hogy nincs mindegyik munka alá odairva a hely és idő, ahol elhangzott s így csak a befentesek tudják méltányolni a szolgálatnak ezt a jellegét. Ha katedrán ülő és egyedül tanulmányainak élő tudós alkotása volna e mű, akkor is nagy dolog lenne, hogy azonban egy nagy kerület élén álló, ezer egyházkormányzási gondal megterhelt s mindenkitől igénybevett püspök tolla alól került ki, az megilletődött tisztelettel tölti el a szemlélő szívét. Így válik Kapi Béla e munkájában is azzá, mi életében: a kényelmesek ösztökéjévé. Sok, kimerültségről panaszkodó lelkipásztor szégyelheti el magát, mikor a kötetet kezébe veszi.

Kapi Béla az időt a teológia javára uzsorázza ki. Izig-vérig teológus. Nem könnyű ez a számára, hisz lelki fejlődése nagyban hasonlít ahhoz a képhez, melyet Söderblomról megrajzol. Ő is esztetikusnak és vallásfilozófusnak indul s álmai szárnyából ki kell tépdesnie a csillogó vezető tollakat, hogy egészen és maradéktalanul teológus legyen. De azzá lett s ezt soha meg nem tagadja. Üljön bár előadói katedrán s kísértse bár a téma másra, szóljon bár előkelő történelmi alkalmakkor s kísértse őt a helyzet másra, teológus-jellegét soha meg nem tagadja. Legkézzelfoghatóbban talán a temetési beszédein látszik ez meg. Temetési beszédei igehirdető emlékbeszédek. Nincs benne semmi üdvbiztosítás a halott számára. Legyen bár akárki, aki a koporsóban pihen, bűnös ember fekszik a koporsóban és Istennek hálát adó gyülekezet áll a koporsó körül. Teljesen megtartja azt, amit e kérdésről ír: „A koporsó mellé állított pulpitus nem bírói szék és nem emberdícsérő katedra. Térdelő-zsámoly az, amelyre rárokkad a kifosztott lelkű ember és Istennel beszélgeti a szívét.“

Teológiája biblikus teológia. Nem könnyű ez az ígéhez kötöttség olyan vallástörténeti ismeretekkel rendelkező s olyan filozófáló hajlandóságokkal bíró ember számára, mint Kapi Béla. Nemcsak a bibliáról tartott igehirdetései és előadásai a bizonyosságai ennek, hanem az az egyszerű tény is, hogy igehirdetése mindig Ige-hirdetés. Ezért lesz igehirdetése két-húrú hárfá, melyen a bűn és kegyelem örök dallamai zengenek.

Biblikus teológiája nem széthulló részismeret, hanem logikai egység. Dogmatikus teológus. Minden beszéd világosan mutatja ezt, legvilágosabban azonban „A kereső ember“ összefoglaló cím alatt közölt 29 előadás. Aki valamikor áhitattal hallgatta ezeket az előadásokat, csak sajnálni tudja, hogy valószínűleg a helytel való takarékoskodás végett lerövidített formában kerültek be a könyvbe. Dogmatikájának lényegét a könyv címe foglalja össze: „Kegyelem és élet“, de ugyanez tesz bizonyosságot arról is, hogy rendszeres teológiája nem tudományos ismeretek élettelen halmaza, hanem maga az élet.

Dogmatikája lutheri dogmatika. Számára Luther nemcsak imponáló történelmi nagyság, kultúrhős, a lelkiismereti szabadság bajnoka, bátor bajvivő, hanem mindenekfelett teológus. Hogy a magyar evangélikus lelkészkar érdeklődése az egyházpolitikus Luthertől a teológus Luther felé fordult, abban nagy szerepe van ezeknek az előadásoknak és nagy szerepe lesz ennek a könyvnek.

Magától értetődő ezek után, hogy teológiája hitvallásos teológia. Számára a hitvallások nem történelmi emlékek, hanem az egyház ünnepléses bizonyágtétele arról, hogy mit hisz, miben bírja hitének alapját és örökkévaló tartalmát.

Ezért lesz teológiája teljesen egyházi teológia. „Az általános vallásosság — szerinte — inkább szó, mint valóság, inkább szellemi irányzat és világnézet, mint vallási meggyőződés. Amint nincs gyümölcs, hanem van alma, körte, barack, épen úgy nincs általános vallásosság, hanem van evangélikus, református, római katolikus vallásosság.“ Érdekes megfigyelni ebből a szempontból előző prédikációs kötetének tartalmát s meglátni azt a nyílegyenes vonalat, mellyel azóta a szigorúan egyházi teológia felé fejlődött. Ma erre teszi rá egész életét. Hivatala bürokratává és egyházpolitikussá tehetné. Teológiája menti meg ettől s teszi egyházpedagógussá.

Mindezt a munkát úgy végzi, hogy közben mindig érzi az ember: magyar föld van a lába alatt. Forró szeretettel csüng hazánkon, irodalmunkon, történelmünkön és nagy sorskérdéseinken. Nemzetpolitikus volna, ha teológiája nem tenné nemzetpedagógussá.

Mindezt csodálatos formaérzéssel végzi. A köntös, amibe mondani-valóját öltözteti, a fantázia és logika szálaiból van szöve. Költői képességei kőbe kívánczoló mondatokat írnak s logikája legsúlyosabb mondani-valóit is világossá tudja tenni.

A könyvet a Dunántúli Lelkészegyesület adta ki hálára kötelező áldozatkészséggel, a Harangszó nyomdája állította ki szép köntösben, Böröczki Vilmos győri evangélikus tanító rajzolt hozzá stílusos címlapot.

1916 december 14-én iktatta be püspöki hivatalába a dunántúli egyházkerület D. Kapi Bélát. Negyedszázados jubileumához közeledő püspöki szolgálatának méltóbb emléket nem állíthatott volna sem ő, sem tisztelői, mint ezt a művet. Legyen e könyv az, amivé szerzője is szánta: „missziói munkássá, hogy általa sokan eljussanak ama igazság elismerésére: a kegyelem élet és az élet kegyelem.“

Túróczy Zoltán.